

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2002
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ)
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

Α΄. ΚΕΙΜΕΝΟ

Μαρία Πολυδούρη (1902 - 1930)

Μόνο γιατί μ'αγάπησες

Δεν τραγουδώ, παρά γιατί μ' αγάπησες
στα περασμένα χρόνια.
Και σε ήλιο, σε καλοκαιριού προμάντεμα
και σε βροχή, σε χιόνια,
δεν τραγουδώ παρά γιατί μ' αγάπησες.

Μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου
μια νύχτα και με φίλησες στο στόμα,
μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο ολάνοιχτο
κι έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου ακόμα,
μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου.

Μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν
με την ψυχή στο βλέμμα,
περήφανα στολίστηκα το υπέρτατο
της ύπαρξής μου στέμμα,
μόνο γιατί τα μάτια σου με κύτταξαν.

Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα
γι' αυτό η ζωή μου εδόθη
στην άχαρη ζωή την ανεκπλήρωτη
μένα η ζωή πληρώθη.
Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα.

Μονάχα γιατί τόσο ωραία μ' αγάπησες
έζησα, να πληθαίνω
τα ονείρατά σου, ωραίες, που βασίλεψες
κι έτσι γλυκά πεθαίνω
μονάχα γιατί τόσο ωραία μ' αγάπησες.

(Οι τρίλιες που σβήνουν, 1928)

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια διάθεση δημιουργεί στην ποιήτρια το συναίσθημα του έρωτα ως εμπειρία της ανθρώπινης φύσης;
Μονάδες 15
2. "Τα ποιήματα της Πολυδούρη μοιάζουν με σελίδες ημερολογίου ή με ερωτικές επιστολές που δεν έχουν συγκεκριμένο αποδέκτη." (Κώστας Στεργιόπουλος)
Να επαληθεύσετε την άποψη αυτή με συγκεκριμένες αναφορές στο ποίημα.
Μονάδες 20
3. Να εντοπίσετε δύο από τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί η ποιήτρια και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.
Μονάδες 20
4. Πώς ερμηνεύετε την αναφορά της ποιήτριας στο θάνατο, όπως αυτή εκφράζεται στην τελευταία στροφή του ποιήματος;
Μονάδες 25

5. Πώς κλιμακώνεται το συναίσθημα του έρωτα στο ποίημα της Μαρίας Πολυδούρη και πώς στο ποίημα του Ράινερ Μαρία Ρίλκε, που ακολουθεί;

Ράινερ Μαρία Ρίλκε (1875 - 1926)

Σβήσε τα μάτια μου . . .

Σβήσε τα μάτια μου' μπορώ να σε κοιτάζω,
τ' αυτιά μου σφράγισέ τα, να σ' ακούω μπορώ.
Χωρίς τα πόδια μου μπορώ να' ρθω σ' εσένα,
και δίχως στόμα, θα μπορώ να σε παρακαλώ.
Κόψε τα χέρια μου, θα σε σφιχταγκαλιάζω,
σαν να ήταν χέρια, όμοια καλά, με την καρδιά.
Σταμάτησέ μου την καρδιά, και θα καρδιοχτυπώ
με το κεφάλι.

Κι αν κάμεις το κεφάλι μου σύντριμμα, στάχτη, εγώ
μέσα στο αίμα μου θα σ' έχω πάλι.

(μτφρ. Κωστή Παλαμά)

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα δεν θα τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοτυπιών αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τις φωτοτυπίες.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση σωστά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοτυπιών.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοτυπιών.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ)
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

Α΄. ΚΕΙΜΕΝΟ

Κωνσταντίνος Καβάφης (1863 - 1933)

Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου
ποιητού εν Κομμαγηνή 595 μ.Χ.

Το γήρασμα του σώματος και της μορφής μου
είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι.

Δεν έχω εγκαρτέρησι καμιά.

Εις σε προστρέχω Τέχνη της Ποιήσεως,

που κάπως ξέρεις από φάρμακα

νάρκης του άλγους δοκιμές¹, εν Φαντασία και Λόγω².

Είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι. —

Τα φάρμακά σου φέρε Τέχνη της Ποιήσεως,

που κάμνουνε—για λίγο—να μη νοιώθεται η πληγή.

(1921)

1. νάρκης του άλγους δοκιμές· δοκιμές νάρκης του άλγους· απόπειρες να κατευνασθεί ο πόνος.

2. εν Φαντασία και Λόγω με τη δύναμη της φαντασίας που συλλαμβάνει και με τη μαγική λειτουργία του λόγου, δηλ. της γλώσσας, που πραγματοποιεί τη σύλληψη.

Β΄. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Σε ποια κατηγορία ποιημάτων του Κ. Καβάφη εντάσσεται το ποίημα : **«Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή· 595 μ.Χ.»** (Μονάδες 5)

Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα στοιχεία του ποιήματος. (Μονάδες 10)

Μονάδες 15

2. *«Είναι ένας από τους εκτενέστερους τίτλους ποιημάτων που έγραψε ποτέ ο Καβάφης. Όχι χωρίς λόγο γιατί το ιστορικό άλλοθι αυτού του εσωτερικού μονολόγου περιορίζεται στον τίτλο, και έτσι η ταύτιση των δύο ποιητών γίνεται σχεδόν αναπόφευκτη»* (Γ.Π. Σαββίδης, *Μικρά καβαφικά*, Α΄, Ερμής 1996, σ. 294).

Να επαληθεύσετε την άποψη αυτή με συγκεκριμένες αναφορές στο ποίημα.

Μονάδες 20

3. Με ποια εκφραστικά μέσα ο ποιητής:

α) εκφράζει την αγωνία του για τη φθορά που συμπορεύεται με τα γηρατειά;

β) επιτυγχάνει την επικοινωνία του με την “Τέχνη της Ποιήσεως”;

Μονάδες 20

4. Να σχολιάσετε σε μία παράγραφο τους παρακάτω στίχους του ποιήματος:

Είναι πληγή από φρικτό μαχαίρι —

Τα φάρμακά σου φέρε Τέχνη της Ποιήσεως,

που κάμνουνε—για λίγο—να μη νοιώθεται η πληγή.

Μονάδες 25

5. Να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται το θέμα της σχέσης που έχει η Ποίηση με το Χρόνο που περνά στο ποίημα

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

του Κ. Καβάφη : «Μελαγχολία του Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή 595 μ.Χ.» και στο απόσπασμα από το ποίημα του Τ. Λειβαδίτη «Φύλλα Ημερολογίου» που ακολουθεί :

Τάσος Λειβαδίτης, «Φύλλα ημερολογίου» (απόσπασμα)

Ποιος ξέρει τι θα συμβεί αύριο, ή ποιος έμαθε ποτέ τι συνέβη
χτες,

τα χρόνια μου χάθηκαν εδώ κι εκεί, σε δωμάτια, σε τραίνα, σε
όνειρα (. . .)

Κύριε¹, αδίκησες τους ποιητές δίνοντάς τους μόνο έναν κόσμο,
κι όταν πεθάνω θα 'θελα να με θάψουν σ' ένα σωρό από φύλλα
ημερολογίου

για να πάρω και το χρόνο μαζί μου.

Κι ίσως ό,τι μένει από μας² να 'ναι στην άκρη του δρόμου μας
ένα μικρό μη με λησμόνει³.

(Τάσος Λειβαδίτης, «Τα χειρόγραφα του Φθινοπώρου», Κέδρος, Αθήνα 1990, σ.13).

1. Κύριε' επίκληση στο Θεό.
2. Κι ίσως ό,τι μένει από μας' από μας τους ποιητές.
3. ένα μικρό μη με λησμόνει' αγριολούλουδο. Εδώ χρησιμοποιείται μεταφορικά και σημαίνει μη με ξεχνάς.

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα δεν θα τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοτυπιών αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τις φωτοτυπίες.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλες τις ερωτήσεις.
4. Κάθε απάντηση σωστά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοτυπιών.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοτυπιών.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

Α'. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Ὀνειρο στό κῦμα» (ἀπόσπασμα)

Μίαν ἐσπέραν, καθώς εἶχα κατεβάσει τά γίδια μου κάτω εἰς τόν αἰγιαλόν, ἀνάμεσα εἰς τούς βράχους, ὅπου ἐσχημάτιζε χιλίους γλαφυρούς κολπίσκους καί ἀγκαλίτσες τό κῦμα, ὅπου ἄλλοῦ ἐκυρτώνοντο οἱ βράχοι εἰς προβλήτας καί ἄλλοῦ ἐκοιλαίνοντο εἰς σπήλαια· καί ἀνάμεσα εἰς τούς τόσους ἐλιγμούς καί δαιδάλους τοῦ νεροῦ, τό ὅποιον εἰσεχώρει μορμουρίζον, χορεῦον μέ ἀτάκτους φλοίσβους καί ἀφρούς, ὅμοιον μέ τό βρέφος τό ψελλίζον, πού ἀναπηδᾷ εἰς τό λῆκνόν του καί λαχταρεῖ νά σηκωθῆ καί νά χορεύσῃ εἰς τήν χεῖρα τῆς μητρὸς πού τό ἔψαυσε -καθώς εἶχα κατεβάσει, λέγω, τά γίδια μου διά ν' «ἀρμουρίσουν» εἰς τήν θάλασσαν, ὅπως συχνά ἐσυνήθιζα, εἶδα τήν ἀκρογιαλιάν πού ἦτον μεγάλη χαρά καί μαγεία, καί τήν «ἐλιμπίστηκα», κ' ἐλαχτάρησα νά πέσω νά κολυμβήσω. Ἦτον τόν Αὐγουστον μῆνα.

Ἀνέβασα τό κοπάδι μου ὀλίγον παραπάνω ἀπό τόν βράχον, ἀνάμεσα εἰς δύο κρημνοὺς καί εἰς ἓνα μονοπάτι τό ὅποιον ἐχαράσσετο ἐπάνω εἰς τήν ράχιν. Δι' αὐτοῦ εἶχα κατέλθει, καί δι' αὐτοῦ ἔμελλα πάλιν νά ἐπιστρέψω εἰς τό βουνόν τήν νύκτα εἰς τήν στάνην μου. Ἄφησα ἐκεῖ τά γίδια μου διά νά βοσκήσουν εἰς τά κρίταμα καί τὰς ἀρμουρήθρας, ἄν καί δέν ἐπεινοῦσαν πλέον. Τά ἐσφύριξα σιγά διά νά καθίσουν νά ἡσυχάσουν καί νά μέ περιμένουν. Μέ ἄκουσαν κ' ἐκάθισαν ἡσυχα. Ἐπτά ἢ ὀκτώ ἐξ αὐτῶν τράγοι ἦσαν κωδωνοφόροι καί θά ἤκουον μακρόθεν τούς κωδωνισμούς των, ἄν τυχόν ἐδείκνυον συμπτώματα ἀνησυχίας.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Ἐγύρισα ὀπίσω, κατέβην πάλιν τόν κρημνόν, κ' ἔφθασα κάτω εἰς τήν θάλασσαν. Τήν ὥραν ἐκείνην εἶχε βασιλέψει ὁ ἥλιος, καί τό φεγγάρι σχεδόν ὀλόγεμον ἤρχισε νά λάμπη χαμηλά, ὡς δύο καλαμιές ὑψηλότερα ἀπό τά βουνά τῆς ἀντικρινῆς νήσου. Ὁ βράχος ὁ δικός μου ἔτεινε πρὸς βορρᾶν, καί πέραν ἀπό τόν ἄλλον κάβον πρὸς δυσμάς, ἀριστερά μου, ἔβλεπα μίαν πτυχήν ἀπό τήν πορφύραν τοῦ ἡλίου, πού εἶχε βασιλέψει ἐκείνην τήν στιγμήν.

Ἦτον ἡ οὐρά τῆς λαμπρᾶς ἀλουργίδος πού σύρεται ὀπίσω, ἢ ἦτον ὁ τάπης, πού τοῦ ἔστρωνε, καθὼς λέγουν, ἡ μάννα του, διά νά καθίση νά δειπνήσῃ.

Δεξιά ἀπό τόν μέγαν κυρτόν βράχον μου, ἐσχηματίζετο μικρόν ἄντρον θαλάσσιον, στρωμένο μέ ἄσπρα κρυσταλλοειδῆ κοχύλια καί λαμπρά ποικιλόχρωμα χαλίκια, πού ἐφαίνετο πῶς τό εἶχον εὐτρεπίσει καί στολίσει αἱ νύμφαι τῶν θαλασσῶν. Ἀπό τό ἄντρον ἐκεῖνο ἤρχιζεν ἓνα μονοπάτι, διά τοῦ ὁποίου ἀνέβαινέ τις πλαγίως τήν ἀπότομον ἀκρογιαλιάν, κ' ἔφθανεν εἰς τήν κάτω πόρταν τοῦ τοιχογυρίσματος τοῦ κύρ Μόσχου, τοῦ ὁποίου ὁ ἓνας τοῖχος ἔζωνεν εἰς μῆκος ἑκατοντάδων μέτρων ὅλον τόν αἰγιαλόν.

Ἐπέταξα ἀμέσως τό ὑποκάμισόν μου, τήν περισκελίδα μου, κ' ἔπεσα εἰς τήν θάλασσαν. Ἐπλύθην, ἐλούσθην, ἐκολύμβησα ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ὥρας. Ἦσθανόμην γλύκαν, μαγείαν ἄφατον, ἐφантаζόμενην τόν ἑαυτόν μου ὡς νά ἦμην ἓν μέ τό κῦμα, ὡς νά μετεῖχον τῆς φύσεως αὐτοῦ, τῆς ὑγρᾶς καί ἀλμυρᾶς καί δροσώδους. Δέν θά μοῦ ἔκανε ποτέ καρδιά νά ἔβγω ἀπό τήν θάλασσαν, δέν θά ἐχόρταινα ποτέ τό κολύμβημα, ἄν δέν εἶχα τήν ἔννοιαν τοῦ κοπαδιοῦ μου. Ὅσων ὑπακοήν καί ἄν εἶχαν πρὸς ἐμέ τά ἐρίφια, καί ἄν ἤκουον τήν φωνήν μου διά νά καθίσουν ἤσυχα, ἐρίφια ἦσαν, δυσανάγωγα καί ἄπιστα ὅσον καί τά μικρά παιδιά. Ἐφοβούμην μήπως τινά ἀποσκιρτήσουν καί μοῦ φύγουν, καί τότε ἔπρεπε νά τρέχω νά τά ζητῶ τήν νύκτα εἰς τούς λόγγους καί τά βουνά ὀδηγούμενος μόνον ἀπό τόν ἦχον τῶν κωδωνίσκων τῶν τράγων! Ὅσον ἀφορᾷ τήν Μοσχούλαν, διά νά εἶμαι βέβαιος, ὅτι δέν θά μοῦ φύγῃ πάλιν, καθὼς μοῦ εἶχε φύγει τήν ἄλλην φοράν, ὅποτε ὁ ἄγνωστος κλέπτης (ὃ νά

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

τόν ἔπιανα) τῆς εἶχε κλέψει, ὁ ἀνόητος, τόν ἐπίχρυσον κωδωνίσκον μέ τό κόκκινον περιδέραιον ἀπό τόν λαιμόν, ἐφρόντισα νά τήν δέσω μ' ἓνα σχοινάκι εἰς τήν ρίζαν ἑνός θάμνου ὀλίγον παραπάνω ἀπό τόν βράχον εἰς τήν βάσιν τοῦ ὁποίου εἶχα ἀφήσει τά ροῦχά μου πρῖν ριφθῶ εἰς τήν θάλασσαν.

Ἐπήδησα ταχέως ἔξω, ἐφόρεσα τό ὑποκάμισόν μου, τήν περισκελίδα μου, ἔκαμα ἓνα βῆμα διά νά ἀναβῶ. Ἄνω τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου, τοῦ ὁποίου ἡ βάσις ἐβρέχετο ἀπό τήν θάλασσαν, θά ἔλυα τήν Μοσχούλαν, τήν μικρήν αἰγά μου, καί μέ διακόσια ἢ περισσότερα βήματα θά ἐπέστρεφα πλησίον εἰς τό κοπάδι μου. Ὁ μικρός ἐκεῖνος ἀνήφορος, ὁ ὀλισθηρός κρημνός ἦτον δι' ἐμέ ἄθυρμα, ὅσον ἓνα σκαλοπάτι μαρμαρίνης σκάλας, τό ὁποῖον φιλοτιμοῦνται νά πηδήσουν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τά ἄνω ἀμιλλώμενα τά παιδιά τῆς γειτονιάς.

Τήν στιγμὴν ἐκείνην, ἐνῶ ἔκαμα τό πρῶτον βῆμα, ἀκούω σφοδρόν πλατάγισμα εἰς τήν θάλασσαν, ὡς σώματος πίπτοντος εἰς τό κῦμα. Ὁ κρότος ἤρχετο δεξιόθεν, ἀπό τό μέρος τοῦ ἀντροῦ τοῦ κογκυλοστρώτου καί νυμφοστολίστου, ὅπου ἤξευρα, ὅτι ἐνίοτε κατήρχετο ἡ Μοσχούλα, ἡ ἀνεψιά τοῦ κύρ Μόσχου, κ' ἐλούετο εἰς τήν θάλασσαν. Δέν θά ἐρριψοκινδύνενα νά ἔλθω τόσον σιμά εἰς τά σύνορά της, ἐγὼ ὁ σατυρίσκος τοῦ βουνοῦ, νά λουσθῶ, ἐάν ἤξευρα ὅτι ἐσυνήθιζε νά λούεται καί τήν νύκτα μέ τό φῶς τῆς σελήνης. Ἐγνώριζα, ὅτι τό πρωί, ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου συνήθως ἐλούετο.

Ἐκαμα δύο τρία βήματα χωρίς τόν ἐλάχιστον θόρυβον, ἀνερριχήθην εἰς τά ἄνω, ἔκυψα μέ ἄκραν προφύλαξιν πρὸς τό μέρος τοῦ ἀντροῦ, καλυπτόμενος ὀπισθεν ἑνός σχοίνου καί σκεπτόμενος ἀπό τήν κορυφήν τοῦ βράχου, καί εἶδα πράγματι ὅτι ἡ Μοσχούλα εἶχε πέσει ἀρτίως εἰς τό κῦμα γυμνή, κ' ἐλούετο...

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Στον Παπαδιαμάντη «φύση και άνθρωπος αλληλοεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται» (Κυριάκος Πλησής, *Προσεγγίσεις: Λογοτεχνικά δοκίμια για 12 Νεοέλληνες Συγγραφείς*, «Αστήρ» Αλ. και Ε. Παπαδημητρίου, 1955).

Να δώσετε τρία παραδείγματα από το κείμενο με τα οποία επιβεβαιώνεται η παραπάνω άποψη (Μονάδες 9) και με βάση αυτά να χαρακτηρίσετε το είδος της πεζογραφίας του Παπαδιαμάντη (Μονάδες 6).

Μονάδες 15

2. Αφού διαβάσετε προσεκτικά το απόσπασμα από το «Όνειρο στό κῦμα» του Αλ. Παπαδιαμάντη, να **αναγνωρίσετε** τον τύπο του αφηγητή και την εστίαση και να **εντοπίσετε** πέντε (5) εκφραστικά μέσα στην πρώτη παράγραφο του αποσπάσματος «Μίαν ἔσπεραν ... Ἦτον τόν Αὔγουστον μῆνα».

Μονάδες 20

3. Να εξετάσετε τη λειτουργία της περιγραφής στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

Μονάδες 20

4. «Ὁ κρότος ἤρχετο δεξιόθεν, ... συνήθως ἐλούετο». Να σχολιάσετε σε μία παράγραφο το χωρίο (περίπου 130 λέξεις).

Μονάδες 25

5. Αφού συγκρίνετε το απόσπασμα από το «Όνειρο στό κῦμα» του Αλ. Παπαδιαμάντη με το επόμενο απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Λεμονοδάσος» του Κοσμά Πολίτη να επισημάνετε τις ομοιότητες ως προς το περιεχόμενο.

Μονάδες 20

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ**Κοσμάς Πολίτης, «Λεμονοδάσος» (απόσπασμα)**

Χαρά Θεοῦ. Εἶναι νωρίς ἀκόμα κι ὁ μπάτης δέ σηκώθηκε. Ἡ θάλασσα γαλάζια κι ἀρυτίδωτη, μιά πάχνη ἀνάγια κάθεται χαμηλά, τριγύρω στόν ὀρίζοντα, σπαρμένη ἐδῶ κι ἐκεῖ μ' ἀκίνητα λευκά πανάκια.

Πέρα, μακριά, στό θάμπος τοῦ πελάγου, ἓνα βραχάκι ὀλόρθο στέκεται μοναχικό καταμεσῆς τῆς θάλασσας. Ὁ ἥλιος τό ντύνει μ' ἓνα φῶς ξανθό -τριανταφυλλί καί τό ἐξαϋλώνει. Λές κ' εἶν' ὁ Ἰησοῦς ἐπί τῶν ὑδάτων.

Νιώθω μέσα μου τήν πρωινή γαλήνη, χαμογελῶ σ' ὅλους τοὺς ἐπιβάτες. Δέν εἶναι γνώριμα τά μέρη τοῦτα πού τά ξαναπέρασα πρὶν ἀπό δεκαπέντε μέρες. Ἡ ἀκρογιαλιά, τόσο κοντά, πού ξεχωρίζω κάθε σκισιά τοῦ βράχου, κάθε χορτάρι πάνω στό βουναλάκι ψηλά.

Τώρα γίνηκε ἀπότομη. Τά πεῦκα, ξέχωρα φυτρωμένα, φτάνουνε ὡς τήν ἄκρη ἀπό τά βράχια. Ἐνα τους φύτρωσε ἀπόμερα πάνω στήν κάθετη πλαγιά· γέρνει πάνω στή θάλασσα νά τή φιλήσει.

Τά βουναλάκια χαμηλώνουν, ἀλλάζουν σέ πλατειές ταράτσες, ἢ μιά πάνω ἀπό τήν ἄλλη, φυτεμένες λιόδεντρα. Πίσω τους ἢ βαθυγάλαξη βουνοσειρά. Ὁ δρόμος ἀσπρίζει χαμηλά, πλάϊ στ' ἀκρογιαλί.

Ἡ θάλασσα παίρνει ἓνα χρῶμα πιό βαθύ, ἀρχίζει νά ζαρώνη μέ τήν πρώτη ἀνάλαφρη πνοή. [...] Χάνω τό αἶσθημα τοῦ χρόνου -φαντάζομαι νά κυβερνῶ τή γρήγορη τριήρη τοῦ Ἰάσονα στό θριαμβευτικό ταξίδι της πρὸς τήν Κολχίδα.- Κάποιο καστανόχρυσο δέρας θά' ναι τό ζηλεμένο ἔπαθλο. Ἀνοίξαν τά βουνά διάπλατα στό σίμωμά μας, ὅπως σέ παραμῦθι, καί πλέομε ἀνάμεσα σέ καταπράσινες ἀκρογιαλιές πού ὅσο πᾶνε καί στενεύουν. [...] Ὁ ἥλιος καίει καλοκαιριάτικος.

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

Α'. ΚΕΙΜΕΝΟ

Μαρία Πολυδούρη:

Μόνο γιατί μ' αγάπησες

Δέν τραγουδῶ, παρὰ γιατί μ' αγάπησες
στά περασμένα χρόνια.
Καί σέ ἥλιο, σέ καλοκαιριοῦ προμάντεμα
καί σέ βροχή, σέ χιόνια,
δέν τραγουδῶ παρὰ γιατί μ' αγάπησες.

Μόνο γιατί μέ κράτησες στά χέρια σου
μιά νύχτα καί μέ φίλησες στό στόμα,
μόνο γι' αὐτό εἶμαι ὠραία σάν κρίνο ὀλάνοιχτο
κι ἔχω ἓνα ρῖγος στήν ψυχή μου ἀκόμα,
μόνο γιατί μέ κράτησες στά χέρια σου.

Μόνο γιατί τά μάτια σου μέ κύτταξαν
μέ τήν ψυχή στό βλέμμα,
περήφανα στολίστηκα τό ὑπέρτατο
τῆς ὑπαρξῆς μου στέμμα,
μόνο γιατί τά μάτια σου μέ κύτταξαν.

Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα
γι' αὐτό ἡ ζωή μου ἐδόθη
στήν ἄχαρη ζωή τήν ἀνεκπλήρωτη
μένα ἡ ζωή πληρώθη.
Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα.

Μονάχα γιατί τόσο ωραία μ' αγάπησες
έζησα, νά πληθαίνω
τά όνειράτά σου, ωραϊε, πού βασίλεψες
κι έτσι γλυκά πεθαίνω
μονάχα γιατί τόσο ωραία μ' αγάπησες.

(Οί τρίλιες πού σβήνουν, 1928)

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. "Τα ποιήματα της Πολυδούρη μοιάζουν με σελίδες ημερολογίου, όπως γράφει και ο ποιητής Κώστας Στεργιόπουλος, ή με ερωτικές επιστολές που έχουν συγκεκριμένο αποδέκτη". Να εντοπίσετε τρία στοιχεία που επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη στο συγκεκριμένο ποίημα.

Μονάδες 15

2. Ολόκληρο το ποίημα δομείται σε μια σχέση ενέργειας-αποτελέσματος. Να επιβεβαιώσετε τη διαπίστωση αυτή με δύο παραδείγματα από το κείμενο. Τι πετυχαίνει η ποιήτρια με την επιλογή αυτής της σχέσης;

Μονάδες 20

3. Το κυκλικό σχήμα επανέρχεται σε κάθε στροφή του ποιήματος. Να εντοπίσετε δύο συγκεκριμένες λειτουργίες του μέσα στο κείμενο.

Μονάδες 20

4. Να σχολιάσετε σε μια παράγραφο το νόημα της τελευταίας στροφής ("Μονάχα γιατί ... ωραία μ' αγάπησες").

Μονάδες 25

5. Να επισημάνετε τέσσερις φράσεις με τις οποίες δηλώνεται η δύναμη του έρωτα στο ποίημα "ΣΒΗΣΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΜΟΥ..." του Ράινερ Μαρία Ρίλκε. Ποια χαρακτηριστικά του έρωτα αποκαλύπτονται μέσα από αυτές;

Ράινερ Μαρία Ρίλκε:

ΣΒΗΣΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΜΟΥ...

Σβήσε τα μάτια μου· μπορώ να σε κοιτάζω,
τ' αυτιά μου σφράγισέ τα, να σ' ακούω μπορώ.
Χωρίς τα πόδια μου μπορώ να'ρθω σ' εσένα,
και δίχως στόμα, θα μπορώ να σε παρακαλώ.
Κόψε τα χέρια μου, θα σε σφιχταγκαλιάζω,
σαν να ήταν χέρια, όμοια καλά, με την καρδιά.
Σταμάτησέ μου την καρδιά, και θα καρδιοχτυπώ
με το κεφάλι.

Κι αν κάμεις το κεφάλι μου σύντριμμα, στάχτη, εγώ
μέσα στο αίμα μου θα σ' έχω πάλι.

μτφρ. Κωστής Παλαμάς

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε **μόνον** τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Δεν θα μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις ερωτήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και το φωτοαντίγραφο.
3. **Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλες τις ερωτήσεις.**
4. Κάθε τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά την έναρξη της εξέτασης.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

I. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Βιζυηνός

Τό ἀμάρτημα τῆς μητρός μου (ἀπόσπασμα)

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας ἡ πρώτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανυκτέρευσις.

Τό ἀμυδρόν φῶς τῶν ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου λύχνων, μόλις ἐξαροκοῦν νά φωτίζη αὐτό καί τάς πρό αὐτοῦ βαθμίδας¹, καθίστα τό περί ἡμᾶς σκότος ἔτι ὑποπτότερον καί φοβερώτερον, παρὰ ἐάν ἡμεθα ὄλως διόλου εἰς τά σκοτεινά.

Ὅσάκις τό φλογίδιον μιᾶς κανδήλας ἔτρεμε, μοί ἐφαίνετο, πῶς ὁ Ἅγιος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι εἰκόνας ἤρχιζε νά ζωντανεύη, καί ἐσάλευε, προσπαθῶν ν' ἀποσπασθῇ ἀπό τάς σανίδας, καί καταβῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μέ τά φαρδυά καί κόκκινά του φορέματα, μέ τόν στέφανον περί τήν κεφαλήν, καί μέ τούς ἀτενεῖς² ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ καί ἀπαθοῦς προσώπου του.

Ὅσάκις πάλιν ὁ ψυχρός ἄνεμος ἐσύριζε διά τῶν ὑψηλῶν παραθύρων, σείων θορυβωδῶς τάς μικράς αὐτῶν ὑέλους, ἐνόμιζον, ὅτι οἱ περί την ἐκκλησίαν νεκροί ἀνερχοῦντο τούς τοίχους καί προσεπάθουν νά εἰσδύσωσιν εἰς αὐτήν. Καί τρέμων ἐκ φρίκης, ἔβλεπον ἐνίοτε ἀντικρῦ μου ἓνα σκελετόν, ὅστις ἤπλωνε νά θερμάνη τάς ἀσάρκους του χεῖρας ἐπὶ τοῦ «μαγκαλίου», τό ὁποῖον ἔκαιε πρό ἡμῶν.

Καί ὅμως δέν ἐτόλμων νά δηλώσω οὐδέ τήν παραμικροτέραν ἀνησυχίαν. Διότι ἠγάπων τήν ἀδελφήν μου, καί ἐθεώρουν μεγάλην προτίμησιν νά εἶμαι διαρκῶς πλησίον της καί πλησίον τῆς μητρός μου, ἥτις χωρίς ἄλλο θά μέ ἀπέστελλεν εἰς τόν οἶκον, εὐθύς ὡς ἠθελεν ὑποπτευθῆ ὅτι φοβοῦμαι.

¹ Σκαλιά, σκαλοπάτια.

² Ἐντονούς.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Ἐπέφερον λοιπόν καί κατά τάς ἐπομένας νύκτας τάς φοικιάσεις ἐκείνας μετά ἀναγκαστικῆς στωικότητος καί ἐξετέλουν προθύμως τά καθήκοντά μου, προσπαθῶν νά καταστῶ ὅσον τό δυνατόν ἀρεστότερος.

Ἦναπτον πῦρ, ἔφερον νερόν καί ἐσκούπιζα τήν ἐκκλησίαν, ὅταν ἦτο καθημερινή. Τάς ἑορτάς καί Κυριακάς, κατά τόν ὄρθρον, ἐχειραγῶγουν τήν ἀδελφήν μου, νά σταθῆ κάτω ἀπό τό εὐαγγέλιον, τό ὁποῖον ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργός ἀπό τῆς Ὁραίας Πύλης. Κατά τήν λειτουργίαν, ἤπλωνα χαμαί τό «χράμι»³, ἐπί τοῦ ὁποῖου ἔπιπτεν ἡ ἀσθενῆς πρόμυτα⁴, διὰ νά περάσουν τά Ἅγια ἀπό ἐπάνω της. Κατά δέ τήν ἀπόλυσιν, ἔφερον τό προσκέφαλόν της ἐνώπιον τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἱεροῦ θύρας, διὰ νά γονατίζη ἐπ' αὐτοῦ, ὡς πού νά «ξεφορέση ὁ παπᾶς ἐπάνω της»⁵ καί νά τῆς σταυρώσῃ τό πρόσωπον μέ τήν Λόγχην, ψιθυρίζων τό «Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ἀνηρέθη ἡ τυραννίς, ἐπατήθη ἡ δύναμις τοῦ Ἐχθροῦ, κτλ.».

Καί εἰς ὅλα ταῦτα μέ παρηκολούθει ἡ πτωχή μου ἀδελφή μέ τήν ὠχράν καί μελαγχολικήν της ὄψιν, μέ τό ἀργόν καί ἀβέβαιον βῆμά της, ἐλκύουσα τόν οἶκτον τῶν ἐκκλησιαζομένων καί προκαλοῦσα τάς εὐχάς αὐτῶν ὑπέρ ἀναρρώσεώς της ἀναρρώσεως, ἥτις δυστυχῶς ἤργει νά ἐπέλθῃ.

Ἀπ' ἐναντίας, ἡ ὑγρασία, τό ψῦχος, τό ἀσύνηθες καί, μά τό ναί, φοικαλέον τῶν ἐν τῷ ναῷ διανυκτερεύσεων δέν ἤργησαν νά ἐπιδράσουν βλαβερῶς ἐπί τῆς ἀσθενοῦς, τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις ἤρχισε νά ἐμπνέῃ τώρα τούς ἐσχάτους φόβους.

Ἡ μήτηρ μου τό ἠννόησε, καί ἤρχισε, καί ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, νά δεικνύῃ θλιβεράν ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὅ,τι δέν ἦτο αὐτή ἡ ἀσθενῆς. Δέν ἤνοιγε τά χεῖλη της πρὸς οὐδένα πλέον, εἰ μή πρὸς τήν Ἄννιῶ καί πρὸς τούς ἀγίους, ὁσάκις ἐπροσηύχετο.

Μίαν ἡμέραν τήν ἐπλησίασα ἀπαρατήρητος, ἐνῶ ἔκλαιε γονυπετής πρό τῆς εἰκόνας τοῦ Σωτῆρος.

– Πάρε μου ὅποιο θέλεις, ἔλεγε, καί ἄφησέ μου τό κορίτσι. Τό βλέπω πῶς εἶναι γιά νά γένη. Ἐνθυμήθηκες τήν ἁμαρτίαν μου καί ἐβάλθηκες νά μοῦ πάρῃς τό παιδί, γιά νά μέ τιμωρήσῃς. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

³ Μάλλινο σεντόνι, κροσσωτό κλινοσκέπασμα.

⁴ Μπρούμυτα.

⁵ Νά βγάλει το πετραχήλι και να το τοποθετήσει στο κεφάλι της.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Μετά τινας στιγμάς βαθείας σιγῆς, καθ' ἣν τὰ δάκρυά της ἤκούοντο στάζοντα ἐπὶ τῶν πλακῶν ἀνεστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας, ἐδίστασεν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἐπρόσθεσεν·

– Σοῦ ἔφερα δύο παιδιά μου στά πόδια σου... χάρισέ μου τό κορίτσι!

Ὅταν ἤκουσα τὰς λέξεις ταύτας, παγερά φρικίασις διέτρεξε τὰ νεῦρά μου καὶ ἤρχισαν τὰ αὐτία μου νά βοΐζουν. Δέν ἠδυνήθην ν' ἀκούσω περιπλέον. Καθ' ἣν δέ στιγμὴν εἶδον, ὅτι ἡ μήτηρ μου καταβληθεῖσα ὑπὸ φοβερᾶς ἀγωνίας, ἔπιπτεν ἀδρανῆς ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἐγὼ ἀντὶ νά δράμω⁶ πρὸς βοήθειάν της, ἐπωφελήθην τὴν εὐκαιρίαν νά φύγω ἐκ τῆς ἐκκλησίας, τρέχων ὡς ἕξαλλος καὶ ἐκβάλλων κραυγὰς, ὡς ἐάν ἠπεῖλει νά μέ συλλάβῃ ὄρατός αὐτός ὁ Θάνατος.

Οἱ ὀδόντες μου συνεκρούοντο ὑπὸ τοῦ τρόμου, καὶ ἐγὼ ἔτρεχον, καὶ ἀκόμη ἔτρεχον. Καὶ χωρὶς νά τό ἐννοήσω, εὐρέθην ἕξαφνα μακράν, πολύ μακράν τῆς ἐκκλησίας. Τότε ἐστάθην νά πάρω τὴν ἀναπνοήν μου, κ' ἐτόλμησα νά γυρίσω νά ἰδῶ ὀπίσω μου. Κανείς δέν μ' ἐκυνήγει.

Ἦρχισα λοιπόν νά συνέρχωμαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ ἤρχισα νά συλλογιζομαι.

Ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τὰς πρὸς τὴν μητέρα τρυφερότητας καὶ θωπείας μου. Προσεπάθησα νά ἐνθυμηθῶ μήπως τῆς ἔπταισά ποτε, μήπως τὴν ἀδίκησα, ἀλλὰ δέν ἠδυνήθην. Ἀπεναντίας εὗρισκον, ὅτι ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη αὐτὴ ἡ ἀδελφὴ μας, ἐγὼ, ὄχι μόνον δέν ἠγαπήθην, ὅπως θά τό ἐπεθύμουν, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτό παρηγκωνιζόμεν ὀλονέν περισσότερον. Ἐνθυμήθην τότε, καὶ μοί ἐφάνη ὅτι ἐννόησα, διατί ὁ πατήρ μου ἐσυνήθιζε νά μέ ὀνομάζῃ «τό ἀδικημένο του». Καὶ μέ ἐπῆρε τό παράπονον καὶ ἤρχισα νά κλαίω. Ὡ! εἶπον, ἡ μητέρα μου δέν μέ ἀγαπᾷ καὶ δέν μέ θέλει! Ποτέ, ποτέ πλέον δέν πηγαίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν! Καὶ διηυθύνθην πρὸς τὴν οἰκίαν μας, περίλυπος καὶ ἀπηλπισμένος.

⁶ Να τρέξω.

II. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι ο Βιζυηνός προωθεί την ηθογραφία προς την κατεύθυνση της ψυχογραφίας. Το «Αμάρτημα της μητρός μου», μάλιστα, είναι κατεξοχήν ψυχογραφικό διήγημα. Επαληθεύεται ο χαρακτηρισμός αυτός από το πιο πάνω απόσπασμα; Να δώσετε τρία παραδείγματα, σχολιάζοντάς τα.

Μονάδες 15

B1. Βασικά χαρακτηριστικά του αφηγηματικού λόγου στο «Αμάρτημα της μητρός μου» είναι, μεταξύ άλλων, η **περιγραφή**, οι **αναδρομές**, η **προσήμανση** και η **αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο**. Να επισημάνετε (με ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση) την ύπαρξη αυτών των χαρακτηριστικών στο συγκεκριμένο απόσπασμα και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους.

Μονάδες 20

B2. «**Η άρρωστη Αννιώ παραμένει το επίκεντρο του ενδιαφέροντος, αλλά οι πρωταγωνιστές τώρα είναι άλλοι: η μητέρα και ο αφηγητής γιος της [...]**». (Παν. Μουλλάς, «Εισαγωγή» [στο:] Γ. Μ. Βιζυηνός, *Νεοελληνικά Διηγήματα*, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1998, σ. ρδ'). Συμφωνείτε με την άποψη αυτή; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 20

Γ. «**[...]– Σοῦ ἔφερα δύο παιδιά μου στά πόδια σου... χάρισέ μου τό κορίτσι! [...] Κανείς δέν μ' ἐκυνήγει**».

Με βάση το πιο πάνω χωρίο, να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 120-140 λέξεων την απήχηση λόγων της μητέρας στο μικρό Γιωργή.

Μονάδες 25

Δ. Να συγκρίνετε τα συναισθήματα που τρέφει ο συγγραφέας για τη μητέρα του στο απόσπασμα που σας δόθηκε και στο πιο κάτω ποίημά του.

Μονάδες 20

Στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά

Για ευτυχία εμβήκα, για ζωής χαρά,
κ' εγώ σ' αυτή την πλάσι, καθώς άλλοι
παιδί την έχω αδράξει μ' ελαφρά φτερά,
σε κάθε μόσχο, κάθε ανθό που θάλλει⁷.
Κι αν ευτυχή κανένας δεν μ' εκάλει,
χαρά το είχα καν το βράδυ στη φωλιά
αμέριμνο να γέρνω το κεφάλι
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

Παλληκαράκι, πλιότερο από μια φορά
η ελπίδα και του πόθου η παραζάλη,
απ' της ζωής μ' εσύραν τα ρηγά νερά
και της ξανθής αγάπης μου τα κάλλη
η ευτυχία, μ' είπαν, θα προβάλη.
Μα, απέθανε η χαριτωμένη κοπελλιά,
και, ναυαγός, ευρήκα παραγιάλι⁸
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

Λεβέντης, εξερρίζωνα τα γλυκερά
αισθήματα από την καρδιά που πάλλει
κι' αν ρίπτω της πικρής αλήθειας τη σπορά,
αχ, πότε, πότε ένα καρπό θα βγάλη.
Του βίου μ' εγονάτισεν η πάλη
λαχτάρησα ησυχία μια σταλιά,
μα δεν την έχω πια, να γείρω πάλι
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

Ω Φύσις, δέσποινά μου και μεγάλη,
δεν έχω πια στον κόσμο αυτό δουλειά.
Η αγάπη σου στον τάφο πια ας με βάλη,
στην αγιασμένη της μαννούλας μου αγκαλιά.

*(Τα Άπαντα του Γεωργίου Βιζυηνού. Πρόλογος Σπύρου Μελά.
[...] [Αθήνα:] Εκδοτικός οίκος «Βίβλος» [1955], σ. 723).*

⁷ Ανθίζει, ανθοφορεί.

⁸ Περιγιάλι, ακρογιάλι, ακροθαλασσιά.

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

**Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Όνειρο στό κῦμα»
(Απόσπασμα)**

Ἡ τελευταία χρονιά πού ἤμην ἀκόμη φυσικός ἄνθρωπος ἦτον τό θέρος ἐκεῖνο τοῦ ἔτους 187... Ἦμην ὠραῖος ἔφηβος, καστανόμαλλος βοσκός, κ' ἔβοσκα τās αἶγας τῆς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἰς τὰ ὄρη τὰ παραθαλάσσια, τ' ἀνερχόμενα ἀποτόμως διά κρημνώδους ἀκτῆς, ὑπερθεν¹ τοῦ κράτους τοῦ Βορρᾶ καί τοῦ πελάγους. Ὅλον τό κατάμερον² ἐκεῖνο, τό καλούμενον Ξάρμενο, ἀπό τὰ πλοῖα τὰ ὅποια κατέπλεον ξάρμενα ἢ ξυλάρμενα³, ἐξωθούμενα ἀπό τās τρικυμίας, ἦτον ἰδικόν μου.

Ἡ πετρώδης, ἀπότομος ἀκτὴ του, ἡ Πλατάνα, ὁ Μέγας Γιαλός, τό Κλῆμα, ἔβλεπε πρὸς τόν Καικίαν⁴, καί ἦτον ἀναπεπταμένη⁵ πρὸς τόν Βορρᾶν. Ἐφαινόμην κ' ἐγὼ ὡς νά εἶχα μεγάλην συγγένειαν μέ τούς δύο τούτους ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἀνέμιζαν τὰ μαλλιά μου, καί τὰ ἔκαμναν νά εἶναι σγουρά ὅπως οἱ θάμνοι κ' αἱ ἀγριελαῖαι, τās ὁποίας ἐκύρτωναν μέ τό ἀκούραστον φύσημά των, μέ τό αἰώνιον τῆς πνοῆς των φραγγέλιον⁶.

Ὅλα ἐκεῖνα ἦσαν ἰδικά μου. Οἱ λόγγοι, αἱ φάραγγες, αἱ κοιλάδες, ὅλος ὁ αἰγιαλός, καί τὰ βουνά. Τό χωράφι ἦτον τοῦ γεωργοῦ μόνον εἰς τās ἡμέρας πού ἦρχετο νά ὀργώση ἢ νά σπείρη, κ' ἔκαμνε τρίς τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, κ' ἔλεγεν: «Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σπέρνω αὐτό τό χωράφι, γιά νά φᾶνε ὅλ' οἱ ξένοι κ' οἱ

διαβάτες, καί τά πετεινά τ' οὐρανοῦ, καί νά πάρω κ' ἐγώ τόν κόπο μου!»

Ἐγώ, χωρίς ποτέ νά ὀργώσω ἢ νά σπείρω, τό ἐθέριζα ἐν μέρει. Ἐμιμούμην τούς πεινασμένους μαθητάς τοῦ Σωτῆρος, κ' ἔβαλλα εἰς ἐφαρμογήν τάς διατάξεις τοῦ Δευτερονομίου χωρίς νά τάς γνωρίζω.

Τῆς πτωχῆς χήρας ἦτον ἡ ἄμπελος μόνον εἰς τάς ὥρας πού ἤρχετο ἡ ἰδία διά νά θειαφίση, ν' ἀργολογήσῃ⁷, νά γεμίση ἕνα καλάθι σταφύλια, ἢ νά τρυγήσῃ, ἄν ἔμενε τίποτε διά τρύγημα. Ὅλον τόν ἄλλον καιρόν ἦτον κτῆμα ἰδικόν μου.

Μόνους ἀντιζήλους εἰς τήν νομήν⁸ καί τήν κάρπωσιν ταύτην εἶχα τούς μισθωτούς τῆς δημαρχίας, τούς ἀγροφύλακας, οἱ ὅποιοι ἐπί τῇ προφάσει, ὅτι ἐφύλαγαν τά περιβόλια τοῦ κόσμου, ἐννοοῦσαν νά ἐκλέγουν αὐτοί τάς καλύτερας ὀπώρας. Αὐτοί πράγματι δέν μοῦ ἤθελαν τό καλόν μου. Ἦσαν τρομεροί ἀνταγωνισταί δι' ἐμέ.

Τό κυρίως κατάμερόν μου ἦτο ὑψηλότερα, ἔξω τῆς ἀκτίνος τῶν ἐλαιῶνων καί ἀμπέλων, ἐγώ ὅμως συχνά ἐπατοῦσα τά σύνορα. Ἐκεῖ παραπάνω, ἀνάμεσα εἰς δύο φάραγγας καί τρεῖς κορυφάς, πλήρεις ἀγρίων θάμνων, χόρτου καί χαμωκλάδων, ἔβοσκα τά γίδια τοῦ Μοναστηρίου. Ἦμην «παραγυιός», ἀντί μισθοῦ πέντε δραχμῶν τόν μῆνα, τάς ὁποίας ἀκολούθως μοῦ ἠῦξησαν εἰς ἕξ. Σιμά εἰς τόν μισθόν τοῦτον, τό Μοναστήρι μοῦ ἔδιδε καί φασκιές⁹ διά τσαρούχια, καί ἄφθονα μαῦρα ψωμιά ἢ πίττες, καθώς τά ὠνόμαζαν οἱ καλόγηροι.

Μόνον διαρκῆ γείτονα, ὅταν κατηρχόμην κάτω, εἰς τήν ἄκρην τῆς περιοχῆς μου, εἶχα τόν κύρ Μόσχον, ἕνα μικρόν ἄρχοντα λίαν ἰδιότροπον. Ὁ κύρ Μόσχος ἐκατοῖκει εἰς τήν ἐξοχήν, εἰς ἕνα ὠραῖον μικρόν πύργον μαζί μέ τήν ἀνεψιάν του τήν Μοσχούλαν, τήν ὁποίαν εἶχεν υἰοθετήσῃ, ἐπειδή ἦτον χηρευμένος, καί ἄτεκνος. Τήν εἶχε προσλάβει πλησίον του, μονογενῆ¹⁰, ὀρφανήν ἐκ κοιλίας μητρὸς, καί τήν ἠγάπα ὡς νά ἦτο θυγάτηρ του.

Ὁ κύρ Μόσχος εἶχεν ἀποκτήσει περιουσίαν εἰς ἐπιχειρήσεις καί ταξίδια. Ἐχων ἐκτεταμένον κτῆμα εἰς τήν θέσιν ἐκείνη, ἔπεισε μερικούς πτωχοὺς γείτονας νά τοῦ πωλήσουν τούς ἀγρούς των, ἠγόρασεν οὕτως ὀκτώ ἢ δέκα συνεχόμενα χωράφια, τά περιετοίχισεν ὅλα ὁμοῦ, καί ἀπετέλεσεν ἕν μέγα διά τόν τόπον

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

μας κτήμα, μέ πολλῶν ἑκατοντάδων στρεμμάτων ἕκτασιν. Ὁ περίβολος διά νά κτισθῆ ἔστοίχισε πολλά, ἴσως περισσότερα ἢ ὅσα ἤξιζε τό κτήμα· ἀλλά δέν τόν ἔμελλε δι' αὐτά τόν κύρ Μόσχον θέλοντα νά ἔχη χωριστόν οἶονεϊ¹¹ βασίλειον δι' ἑαυτόν καί διά τήν ἀνεψιάν του.

Ἔκτισεν εἰς τήν ἄκρην πυργοειδῆ ὑψηλόν οἰκίσκον, μέ δύο πατώματα, ἔκαθάρισε καί περιεμάζευσε τούς ἐσκορπισμένους κρουνοὺς τοῦ νεροῦ, ἤνοιξε καί πηγάδι πρὸς κατασκευήν μαγγάνου διά τό πότισμα. Διήρесе τό κτήμα εἰς τέσσαρα μέρη· εἰς ἄμπελον, ἐλαιῶνα, ἀγροκήπιον μέ πλῆθος ὀπωροφόρων δένδρων καί κήπους μέ αἰμασιάς¹² ἢ μποστάνια. Ἐγκατεστάθη ἐκεῖ, κ' ἔζη διαρκῶς εἰς τήν ἐξοχήν, σπανίως κατερχόμενος εἰς τήν πολίχνην¹³. Τό κτήμα ἦτον παρά τό χεῖλος τῆς θαλάσσης, κ' ἐνῶ ὁ ἐπάνω τοῖχος ἔφθανεν ὡς τήν κορυφήν τοῦ μικροῦ βουνοῦ, ὁ κάτω τοῖχος, μέ σφοδρόν βορρᾶν πνέοντα, σχεδόν ἐβρέχετο ἀπό τό κῦμα.

Ὁ κύρ Μόσχος εἶχεν ὡς συντροφίαν τό τσιμπούκι του, τό κομβολόγι του, τό σκαλιστήρι του καί τήν ἀνεψιάν του τήν Μοσχούλαν. Ἡ παιδίσκη θά ἦτον ὡς δύο ἔτη νεωτέρα ἐμοῦ. Μικρῆ ἐπήδα ἀπό βράχον εἰς βράχον, ἔτρεχεν ἀπό κολπίσκον εἰς κολπίσκον, κάτω εἰς τόν αἰγιαλόν, ἔβγαζε κοχύλια, κ' ἐκυνηγοῦσε τά καβούρια. Ἦτον θερμόαιμος¹⁴ καί ἀνήσυχος ὡς πτηνόν τοῦ αἰγιαλοῦ. Ἦτον ὠραία μελαχροινή, κ' ἐνθύμιζε τήν νύμφην τοῦ Ἄσματος τήν ἠλιοκαυμένην, τήν ὁποίαν οἱ υἱοί τῆς μητρὸς της εἶχαν βάλει νά φυλάη τ' ἀμπέλια· «Ἴδού εἶ καλή, ἡ πλησίον μου, ἰδού εἶ καλή· ὀφθαλμοί σου περιστραί...» Ὁ λαιμός της, καθὼς ἔφεγγε καί ὑπέφωσκεν¹⁵ ὑπό τήν τραχηλιάν της, ἦτον ἀπείρως λευκότερος ἀπό τόν χρῶτα¹⁶ τοῦ προσώπου της.

Ἦτον ὠχρά, ροδίνη, χρυσαυγίζουσα¹⁷ καί μοῦ ἐφαίνετο νά ὁμοιάζη μέ τήν μικρὴν στέρφαν¹⁸ αἶγα, τήν μικρόσωμον καί λεπτοφυῆ¹⁹, μέ κατάστιλπνον τρίχωμα, τήν ὁποίαν ἐγὼ εἶχα ὀνομάσει Μοσχούλαν.

1. ὑπερθεν: πάνω ἀπό, υπεράνω του ...

2. κατάμερον: ἐξοχική περιοχή που ἀνήκει σε κάποιον, περιοχή όπου κάποιος βοσκός διαμένει με το κοπάδι του.

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

3. ξυλάρμενα: για ιστιοφόρα που θαλασσοδέρουν: ξάρμενα· χωρίς αρματωσιά· ξυλάρμενα· με δεμένα λόγω κακοκαιρίας τα πανιά και εκτεθειμένα στον άνεμο.
4. Καικίαν: ο βορειοανατολικός άνεμος των αρχαίων.
5. αναπεπταμένη: ανοικτή, εκτεθειμένη/ανοιγμένη προς ...
6. φραγγέλιον: μαστίγιο.
7. αργολογήσει: να απαλλάξει τα κλήματα από αργούς (άχρηστους) βλαστούς.
8. νομήν: εξουσία, κατοχή και χρήση.
9. φασκιές: λουρίδες (εδώ δερμάτινες).
10. μονογενή: μοναχοπαίδι.
11. οιονεί: σαν, κάτι σαν.
12. αιμασιάς: ξερολιθιές, περιφράγματα λιθόκτιστα χωρίς κονίαμα.
13. πολίχνην: κωμόπολη.
14. θερμόαιμος: ζωηρή.
15. υπέφωσκεν: μόλις έφεγγε, φέγγιζε από κάτω.
16. χρώτα: το δέρμα, τη σάρκα και - κατ' επέκταση - την απόχρωση (χρoιά) της επιδερμίδας.
17. χρυσαυγίζουσα: χρυσαυγάζω· εκπέμπω χρυσή ανταύγεια, λάμψη.
18. στέρφα: κασίκα που δεν επιδιώκεται να τεκνοποιήσει.
19. λεπτοφυή: λεπτή, ντελικάτη.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Το «**Όνειρο στό κῦμα**» ανήκει γενικώς στα «αυτοβιογραφικά» διηγήματα του Αλ. Παπαδιαμάντη, τα οποία συνδέονται με τα εφηβικά του χρόνια στη Σκιάθο. Να επισημάνετε τρία αυτοβιογραφικά στοιχεία στο απόσπασμα που σας δίνεται.

Μονάδες 15

B1. Δύο από τα χαρακτηριστικά της αφηγηματικής τέχνης του Παπαδιαμάντη είναι η **αναδρομική αφήγηση** και η **περιγραφή τόπου ή χώρου**: α) να εντοπίσετε στο απόσπασμα δύο παραδείγματα για την κάθε περίπτωση (μονάδες 8), β) τι πετυχαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση αυτών των αφηγηματικών χαρακτηριστικών; (μονάδες 12).

Μονάδες 20

- B2. α.** Πώς περιγράφεται η ανεψιά του κυρ Μόσχου, Μοσχούλα, στις δύο τελευταίες παραγράφους του αποσπάσματος; (μονάδες 11).
- β.** Η ομορφιά της Μοσχούλας εκφράζεται με παρομοιώσεις, επίθετα και μεταφορές. Να δώσετε δύο παραδείγματα για το κάθε εκφραστικό μέσο (μονάδες 9).

Μονάδες 20

- Γ.** «Τῆς πτωχῆς χήρας ἦτον ἡ ἄμπελος ... Ἦσαν τρομεροὶ ἀνταγωνισταί δι' ἐμέ».

Στο απόσπασμα αυτό ο συγγραφέας εκφράζει τον κοινωνικό του προβληματισμό. Να σχολιάσετε τον προβληματισμό αυτόν σε ένα κείμενο 130 - 150 λέξεων.

Μονάδες 25

- Δ.** Αφού συγκρίνετε το απόσπασμα από το «**Όνειρο στό κύμα**» του Αλ. Παπαδιαμάντη με το επόμενο απόσπασμα από την «**Αιολική Γη**» του Ηλ. Βενέζη, να επισημάνετε τις ομοιότητες ως προς τη σχέση του αφηγητή με τη φύση.

Μονάδες 20

Ηλίας Βενέζης, «Αιολική Γη» (Απόσπασμα)

Η θάλασσα ήταν μακριά από κεί, κι αυτό στην αρχή ήταν μεγάλη λύπη για μένα επειδή γεννήθηκα κοντά της. Στην ησυχία της γης θυμόμουν τα κύματα, τα κοχύλια και τις μέδουσες, τη μυρουδιά του σάπιου φυκιού και τα πανιά που ταξιδεύαν. Δεν ήξερα να τα πω αυτά, επειδή ήμουνα πολύ μικρός. Αλλά μια μέρα η μητέρα μου βρήκε το αγόρι της πεσμένο μπρούμυτα καταγής, σα να φιλούσε το χώμα. Το αγόρι δε σάλευε, κι όταν η μητέρα πλησίασε τρομαγμένη και το σήκωσε είδε το πρόσωπό του πλημμυρισμένο στα δάκρυα. Το ρώτησε ξαφνιασμένη τι έχει, κ' εκείνο δεν ήξερε ν' αποκριθεί και δεν είπε τίποτα. Όμως μια μητέρα είναι το πιο βαθύ πλάσμα του κόσμου, κ' η δική μου, που κατάλαβε, με πήρε από τότε πολλές φορές και πήγαμε ψηλά στα Κιμιντένια, απ' όπου μπορούσα να βλέπω τη θάλασσα. Κ'

ενώ εγώ αφαιριόμουν στη μακρινή μαγεία του νερού, εκείνη δε μου μιλούσε, για να αισθάνομαι πως είμαστε μονάχοι, η θάλασσα κ' εγώ. Περνούσε πολλή ώρα έτσι, τα μάτια μου κουράζονταν να κοιτάνε και γέρναν, έγερνα κ' εγώ στη γη. Τότε τα δέντρα που με τριγύριζαν γίνονταν καράβια με ψηλά κατάρτια, τα φύλλα που θροούσαν πανιά, ο άνεμος ανατάραζε το χώμα, το σήκωνε σε ψηλά κύματα, τα μικρά τριζόνια και τα πουλιά ήταν χρυσόψαρα και πλέανε, κ' εγώ ταξίδευα μαζί τους.

Ηλίας Βενέζης, «Αιολική Γη», Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1965⁶, σσ. 24-25.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην μεταφέρετε στο τετράδιο τα κείμενα και τις παρατηρήσεις.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν.
Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε σε όλα τα ζητούμενα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Βιζυηνός

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ

Ἄλλην ἀδελφήν δέν εἶχομεν παρά μόνον τήν Ἀννιώ.

Ἦτον ἡ χαϊδευμένη τῆς μικρᾶς ἡμῶν οἰκογενείας καί τήν ἠγαπῶμεν ὅλοι. Ἄλλ' ἀπ' ὅλους περισσότερον τήν ἠγάπα ἡ μήτηρ μας. Εἰς τήν τράπεζαν τήν ἐκάθιζε πάντοτε πλησίον της καί ἀπό ὅ,τι εἶχομεν ἔδιδε τό καλύτερον εἰς ἐκείνην. Καί ἐνῶ ἡμᾶς μᾶς ἐνέδουε χρησιμοποιοῦσα τά φορέματα τοῦ μακαρίτου πατρός μας, διά τήν Ἀννιώ ἠγόραζε συνήθως νέα.

Ὡς καί εἰς τά γράμματα δέν τήν ἐβίαζεν. Ἄν ἤθελεν, ἐπήγαινε εἰς τό σχολεῖον, ἄν δέν ἤθελεν, ἔμενε εἰς τήν οἰκίαν. Πρᾶγμα τό ὁποῖον εἰς ἡμᾶς διά κανένα λόγον δέν θά ἐπετρέπετο.

Ἐξαιρέσεις τοιαῦται ἔπρεπε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, νά γεννήσουν ζηλοτυπίας βλαβεράς μεταξύ παιδίων, μάλιστα μικρῶν, ὅπως ἡμεθα καί ἐγώ καί οἱ ἄλλοι δύο μου ἀδελφοί, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον ταῦτα.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἐγνωρίζαμεν, ὅτι ἡ ἐνδόμυχος τῆς μητρός ἡμῶν στοργή διετέλει ἀδέκαστος καί ἴση πρὸς ὅλα της τά τέκνα. Ἦμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις ἐκεῖναι δέν ἦσαν παρά μόνον ἐξωτερικαί ἐκδηλώσεις φειστικώτερας¹ τινός εὐνοίας πρὸς τό μόνον τοῦ οἴκου μας κοράσιον. Καί ὄχι μόνον ἀνειχόμεθα τάς πρὸς αὐτήν περιποιήσεις ἀγογγύστως, ἀλλά καί συνετελοῦμεν πρὸς αὔξησιν αὐτῶν, ὅσον ἠδυνάμεθα.

Διότι ἡ Ἀννιώ, ἐκτός ὅτι ἦτον ἡ μόνη μας ἀδελφή, ἦτο κατά δυστυχίαν ἀνέκαθεν καχεκτική καί φιλάσθενος. Ἀκόμη καί αὐτός ὁ ὑστερότοκος τοῦ οἴκου, ὁ ὁποῖος, ὡς «κοιλιάρφανος», ἐδικαιοῦτο νά καρποῦται πλέον παντός ἄλλου τάς μητρικὰς θωπείας, παρεχόμενος τά δικαιώματά του εἰς τήν ἀδελφήν τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως, καθόσον ἡ Ἀννιώ οὔτε φιλόπρωτος οὔτε ὑπεροπτική ἐγίνετο διά τοῦτο.

Ἀπ' ἐναντίας ἦτο πολύ προσηνής πρὸς ἡμᾶς καί μᾶς ἠγάπα μετά περιπαθείας. Καί –πρᾶγμα περίεργον– ἡ πρὸς ἡμᾶς τρυφερότης τοῦ κορασίου, ἀντί νά ἐλαττοῦται προϊούσης τῆς ἀσθενείας του, ἀπεναντίας ἠϋξάνεν.

Ἐνθυμοῦμαι τούς μαύρους καί μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, καί τά καμαρωτά καί σμιγμένα της ὀφρύδια, τά ὁποῖα ἐφαίνοντο τόσῳ μᾶλλον μελανότερα, ὅσῳ ὠχρότερον ἐγίνετο τό πρόσωπόν της. Πρόσωπον ἐκ φύσεως ρεμβῶδες² καί μελαγχολικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τότε μόνον ἐπεχύνετο γλυκεῖά τις ἰλαρότης, ὅταν μᾶς ἔβλεπεν ὅλους συνηγμένους πλησίον της.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Συνήθως ἐφύλαττεν ὑπό τό προσκεφάλαιόν της τούς καρπούς, οὓς αἱ γειτόνισσαι τῇ ἔφερον ὡς «ἀρρωστικόν», καί τούς ἐμοίραζεν εἰς ἡμᾶς, ἐπανελθόντας ἐκ τοῦ σχολείου. Ἀλλά τό ἔκαμνε πάντοτε κρυφά. Διότι ἡ μήτηρ μας ἐθύμωνε, καί δέν ἔστεργε νά καταβροχθίζωμεν ἡμεῖς ὅ,τι ἐπεθύμει νά εἶχε γευθῆ ἄν ἡ ἀσθενῆς της κόρη.

Ἐν τούτοις ἡ ἀσθένεια τῆς Ἀννιῶς ὀλονέν ἐδεινοῦτο καί ὀλονέν περισσότερον συνεκεντροῦντο περί αὐτήν τῆς μητρός μας αἱ φροντίδες.

Ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ πατήρ μας, δέν εἶχεν ἐξέλθει τῆς οἰκίας. Διότι ἐχῆρευσε πολύ νέα καί ἐντρέπετο νά κάμη χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καί ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ, ἰδιάζει³ εἰς πᾶσαν πολύτεκνον μητέρα. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπεσεν ἡ Ἀννιώ σπουδαιῶς εἰς τό στρῶμα, ἔβαλε τήν ἐντροπήν κατά μέρος.

Κάποιος εἶχεν ἄλλοτε παρομοίαν ἀσθένειαν, – ἔτρεχε νά τόν ἐρωτήσῃ, πῶς ἐθεραπεύθη. – Κάπου μία γραῖα κρύπτει βότανα θαυμασίας ἰατρικῆς δυνάμεως, – ἔσπευδε νά τά ἐξαγοράσῃ. – Κάποθεν⁴ ἦλθε ξένος τις, παράδοξος τό ἐξωτερικόν⁵, ἢ φημιζόμενος διά τὰς γνώσεις του, – δέν ἐδίσταζε νά ἐπικαλεσθῆ τήν ἀντίληψίν του: Οἱ «διαβασμένοι», κατά τούς λαούς, εἶναι παντογνώσται. Καί ὑπό τό πρόσχημα πτωχοῦ ὁδοιπόρου κρύπτονται ἐνίοτε μυστηριώδη ὄντα, πλήρη ὑπερφυσικῶν δυνάμεων.

Ὁ χονδρός τῆς συνοικίας κουρεῦς, αὐτός μᾶς ἐπεσκέπτετο αὐτόκλητος καί δικαιοματικῶς. Ἦτον ὁ μόνος ἐπίσημος ἰατρός ἐν τῇ περιφερείᾳ μας.

Ἄμα τόν ἔβλεπον ἐγὼ ἔπρεπε νά τρέχω εἰς τόν «μπακάλην». Διότι ποτέ δέν ἐπλησίαζε τήν ἀσθενῆ, πρὶν ἢ καταπῆ τοῦλάχιστον πενήντα δράμια ρακῆς.

– Εἶμαι γέρος, μωρή, ἔλεγε πρὸς τήν ἀνυπόμονον μητέρα, εἶμαι γέρος, καί ἄν δέν τό «τσούξω» κομμάτι, δέν βλέπουν καλά τά μάτια μου.

Καί φαίνεται, ὅτι δέν ἐψεύδετο. Διότι ὅσῳ περισσότερον ἔπινε, τόσον εὐκολώτερον ἠδύνατο νά διακρίνῃ ποία εἶναι ἡ παχύτερα τῆς αὐλῆς μας ὄρνιθα, διά νά τήν λάβῃ ἀπερχόμενος.

Ἡ μήτηρ μου, ἄν καί ἔπαυσε πλέον νά μεταχειρίζεται τά ἰατρικά του, ἐν τούτοις τόν ἐπλήρωνε τακτικά καί ἀγογγύστως. Τοῦτο μὲν, διά νά μή τόν δυσαραστήσῃ, τοῦτο δέ, διότι πολύ συχνά διίσχυρίζετο παρηγορῶν αὐτήν, ὅτι ἡ πορεία τῆς ἀσθενείας εἶναι καλή, καί ἀκριβῶς τοιαύτη, ὁποῖαν ἐδικαιοῦτο νά τήν περμμένη ἢ ἐπιστήμη ἀπό τὰς συνταγὰς του.

Τό τελευταῖον τοῦτο ἦτο δυστυχῶς λίαν ἀληθές. Ἡ κατάστασις τῆς Ἀννιῶς ἔβαινεν ἀργά μὲν καί ἀπαρατηρήτως, ἀλλ' ὀλονέν ἐπί τά χεῖρω. Καί ἡ παράτασις αὕτη τῆς ἀορίστου καχεξίας ἔκαμνε τήν μητέρα μας ἄλλην ἐξ ἄλλης.

Πᾶσα νόσος, ἄγνωστος εἰς τόν λαόν, διά νά θεωρηθῆ ὡς φυσικόν πάθος, πρέπει, ἢ νά ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἰατρικάς τοῦ τόπου γνώσεις, ἢ νά ἐπιφέρῃ ἐντός ὀλίγου τόν θάνατον. Εὐθύς ὡς παραταθῆ καί χρονίση ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικάς αἰτίας, καί χαρακτηρίζεται ὡς «ἐξωτικόν».

Ὁ ἀσθενῆς ἐκάθησεν εἰς ἄσχημον τόπον. Ἐπέρασε νύκτα τόν ποταμόν, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Νηρηίδες ἐτέλουν ἀόρατοι τά ὄργια των. Ἐδιασκέλισε μαῦρον γάτον, ὁ ὁποῖος ἦτο κυρίως «ὄ ἔξω ἀπό ἐδῶ» μεταμορφωμένος.

Ἡ μήτηρ μου ἦτο μᾶλλον εὐλαβῆς παρὰ δεισιδαίμων. Κατ' ἀρχὰς ἀπετροπιάζετο τὰς τοιαύτας διαγνώσεις, καί ἠρνεῖτο νά ἐφαρμόσῃ τὰς

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

προτεινομένης γοητείας⁶, φοβουμένη μή άμαρτήση. Άλλως τε ό ίερεύς άνέγνωσεν ήδη επί της άσθενοϋς τούς έξορκισμούς του κακού, διά πάν ένδεχόμενον. Άλλά μετ' όλίγον μετέβαλε γνώμην.

Ή κατάστασις της άσθενοϋς έδεινούτο. Ή μητρική στοργή ένίκησε τόν φόβον της άμαρτίας. Ή θρησκεία έπρεπε νά συμβιβασθή μέ τήν δεισιδαμονίαν.

Πλησίον εις τόν σταυρόν, επί του στήθους της Άννιώς, έκρέμασεν έν «χαμαγλί», μέ μυστηριώδεις άραβικάς λέξεις.

Τά άγίασματα διεδέχθησαν αί γοητεΐαι, και μετά τά εύχολόγια των ίερέων ήλθον τά «σαλαβάτια»⁷ των μαγισσών.

Άλλ' όλα παρήρχοντο εις μάτην.

Τό παιδίον έχειροτέρειεν άδιακόπως, και ή μήτηρ μας έγίνετο όλονέν άγνώριστος. Ένόμιζες, ότι έλησμόνησε πώς ειχε και άλλα τέκνα.

Ποιος μάς έτρεφε, ποιος μάς έπλυνε, ποιος μάς έμβάλωνεν ήμάς τά άγόρια, ούτε ήθελε καν νά τό γνωρίζη.

Μία Σοφηδιώτισσα γραΐα, πρό πολλών ήδη έτών παρασιτοϋσα έν τῷ οίκῳ μας, έφρόντιζε περί ήμῶν, έφ' όσον τό έπέτρεπεν ή μαθουσάλειος αύτης ήλικία.

Τήν μητέρα μας δέν τήν έβλέπομεν ένίοτε όλοκλήρους ήμέρας.

Πότε έπήγαινε νά δέση μίαν λωρίδα από τό φόρεμα της Άννιώς επί θαυματουργού τινος τόπου, μέ τήν έλπίδα, ότι θά δεθῆ και τό κακόν μακράν της πασχούσης, πότε μετέβαινεν εις τάς πλησιοχώρους εκκλησίας, των όποιων κατά τύχην έτελείτο ή μνήμη, κομίζουσα λαμπάδα κιτρίνου κηροϋ, χυμένην ιδίοις αύτης χερσί, και ίσην ακριβῶς πρός της άσθενοϋς τό άνάστημα. Πλήν όλα, όλα ταϋτα απέβαινον άνωφελῆ. Ή ασθένεια της πτωχῆς μας άδελφῆς ήτον άνίατος.

[...]

-
1. ευσπλαχνικότερης
 2. ονειροπόλο
 3. αρμόζει, ταιριάζει
 4. από κάπου
 5. παράξενος στην εμφάνιση
 6. μαγείες, γητιές
 7. προσευχές

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Κύριο χαρακτηριστικό της διηγηματογραφίας του Γ. Βιζυηνού είναι το αυτοβιογραφικό στοιχείο. Να γράψετε τρία παραδείγματα από το απόσπασμα που σας δόθηκε, στα οποία εντοπίζονται προσωπικές και οικογενειακές μνήμες του συγγραφέα.

Μονάδες 15

B1. Ο Κ. Μπαλάσκας, αναφερόμενος στο έργο του Βιζυηνού, γράφει: «Το έργο του Γ. Βιζυηνού προκάλεσε ζωηρές εντυπώσεις και η κριτική το υποδέχτηκε πολύ θετικά. Ιδιαίτερα τονίστηκε [...] το ψυχολογικό-ψυχογραφικό στοιχείο, του οποίου μπορούμε να πούμε ότι ο Βιζυηνός είναι ο εισηγητής [...]. Κυρίως εντυπωσίασε η ικανότητά του να πλάθει ζωντανούς χαρακτήρες...». Επαληθεύεται η παραπάνω άποψη για την ψυχογραφική δύναμη του Γ. Βιζυηνού στο απόσπασμα που σας δόθηκε; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 20

B2. Ποια χαρακτηριστικά της γλώσσας του Γ. Βιζυηνού εντοπίζετε στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 20

Γ. «'Αφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ πατήρ μας δέν εἶχεν ἐξέλθει τῆς οἰκίας. Διότι ἐχῆρευσε πολύ νέα καί ἐντρέπετο νά κάμη χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καί ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ, ἰδιάζει εἰς πᾶσαν πολύτεκνον μητέρα. Ἄλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπεσεν ἡ Ἄννιῶ σπουδαίως εἰς τό στρῶμα, ἔβαλε τήν ἐντροπήν κατὰ μέρος.»

Να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο σε ένα κείμενο 120-140 λέξεων.

Μονάδες 25

Δ. Να σχολιάσετε ως προς το περιεχόμενο το παρακάτω απόσπασμα από τη «Φαρμακολύτρια» του Α. Παπαδιαμάντη συγκρίνοντάς το με το κείμενο του Γ. Βιζυηνού.

Μονάδες 20

[...]

Ἡ Ἁγία Ἀναστασία ἡ Φαρμακολύτρια εἶν' ἐκείνη, ἥτις χαλνᾷ τά μάγια, ἥτοι λύει πᾶσαν γοητείαν καί μεθοδείαν πονηράν ὑπ' ἐχθρῶν γινομένην. Εἰς ἐμέ, παρευρεθέντα κατὰ τύχην ἐκεῖ, τό πρᾶγμα ἐφαίνετο παράξενον, ὅσον ἤθελε φανῆ εἰς μαθητὴν τῆς γ' τάξεως ἐπαρχιακοῦ γυμνασίου, δραπετεύσαντα ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων, εἰς τό μέσον τοῦ ἔτους. Ἄλλ' ἡ ἑξαδέλφη μου Μαχούλα ἤξευρε τί ἔκαμνεν.

Ἐνα υἱόν, μονάκριβον, τόν εἶχε. Καί εἶχε τέσσαρας κόρας μικράς, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλύτερα ἦτον ἤδη δεκαῆξ χρόνων. Καί ὁ υἱός της, πρωτότοκος, ἠγγιζεν ἤδη τό εἰκοστόν ἔτος. Καί ἤδη ἔχανε τόν νοῦν του κ' ἐζητοῦσε νά νυμφευθῆ.

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Τοῦ εἶχαν κάμει μάγια, αἱ γυναῖκες, ἀπό τόν Πέρα Μαχαλᾶν. Καί τοῦ εἶχαν σηκώσει τά μυαλά του. Ποῖος ἤξεύρει τί μαγγανείας τοῦ ἔκαμαν, καί τί τοῦ ἔδωκαν νά πῆ. Ἐγνώριζαν ἐκεῖναι ἀπό μαγείας...

Κι ἀγάπησε μίαν κόρη, ἣτις ἦτον μεγαλυτέρα ἀπ' αὐτόν στά χρόνια, καί ἤθελε νά τήν λάβη σύζυγον.

«Ἦ θά τήν πάρω, μάνα, ἢ θά σκοτωθῶ». Τό εἶχε πάρει κατάκαρδα. Ἦτον «ἐρωτοχτυπημένος». Τώρα, τί νά κάμη ἢ ἑξαδέλφη μου Μαχούλα; Ν' ἀφήση τόν υἱόν της νά ἐμβῆ στά βάσανα, τόσον νέος, κι αὐτή νά ἔχη τέσσαρας κόρας ἀνυπάνδρους, νά τάς καμαρώνη; Καί ποιός γονιός τό δέχεται αὐτό;

Λοιπόν ἔπεσε στά θεωτικά πράγματα. Ἔκαμε λειτουργίας πολλές, καί ἀγιασμούς, καί παρακλήσεις. Ἐπῆρε τά ρούχα τοῦ γιουῦ της, καί τά ἔβαλε νά λειτουργηθοῦν ὑπό τήν Ἁγίαν Τράπεζαν. Ἐπαίδευσε τόν ἑαυτόν της μέ πολλές νηστείας, ἀγρυπνίας, καί γονυκλισίας.

Τελευταῖον προσέφυγεν εἰς τήν χάριν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολύτριας. Αὕτη εἶχε παρὰ Θεοῦ τό χάρισμα νά διαλύη τάς μαγείας καί γοητείας. Ἐπῆγε, τήν ἐλειτούργησεν, ἔξωσε τόν ναόν της ἑπτά φορές (τελοῦσα μόνη της ἰδιαιτέραν λειτουργίαν περιπαθῆ ἐκ μητρικῆς στοργῆς) μέ κηρίον ἑκατονταόργυιον, τό ὁποῖον ἢ ἰδία εἶχε παρασκευάσει μέ τάς χεῖράς της, καί παρεκάλει τήν Ἁγίαν νά χαλάσῃ τά μάγια, νά ἔλθῃ στόν νοῦν του ὁ υἱός της, ὁ ἐρωτοχτυπημένος καί ποτισμένος ἀπό κακᾶς μαγγανείας, καί νά μή χάνῃ τά μυαλά του ἄδικα...

(Α. Παπαδιαμάντης, *Ἡ Φαρμακολύτρια*. *Απάνθισμα διηγημάτων Α. Παπαδιαμάντη*, *Ανθολόγησι*: Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Εκδόσεις Δόμος [Αθήνα, 2001], σσ. 356-357.)

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα, κατεύθυνση). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.00' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΤΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Κωνσταντίνος Καβάφης (1863 -1933),

**«Μελαγχολία του Ίάσωνος Κλεάνδρου
ποιητού ἐν Κομμαγενῆ· 595 μ.Χ.»**

Τό γήρασμα τοῦ σώματος καί τῆς μορφῆς μου
εἶναι πληγή ἀπό φρικτό μαχαῖρι.
Δέν ἔχω ἐγκαρτέρησι καμιά.
Εἰς σέ προστρέχω Τέχνη τῆς Ποιήσεως,
πού κάπως ξέρεις ἀπό φάρμακα·
νάρκης τοῦ ἄλγους δοκιμές, ἐν Φαντασία καὶ Λόγω.

Εἶναι πληγή ἀπό φρικτό μαχαῖρι—
Τά φάρμακά σου φέρε Τέχνη τῆς Ποιήσεως,
πού κάμνουνε –γιά λίγο– νά μή νοιώθεται ἡ πληγή.
(1921)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Εἶναι γνωστή ἡ σχέση τοῦ Κ. Π. Καβάφης με τὴν Ἱστορία, καθὼς ἄλλοτε χρησιμοποιεῖ αὐτούσια ἱστορικά στοιχεία καὶ ἄλλοτε «στήνει» δικό του ἱστορικό σκηνικό.
Πὼς παρουσιάζεται ἡ σχέση αὐτὴ στο συγκεκριμένο ποίημα; Να αιτιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας με στοιχεία τοῦ ποιήματος.

Μονάδες 15

- B1.** Διατυπώθηκε ἡ ἀποψη ὅτι ἡ καβαφικὴ «Μελαγχολία...» δὲν περιορίζεται αποκλειστικά στον χώρο ἐνὸς ποιήματος ποιητικῆς ἀλλὰ ἐπεκτείνεται στο πεδίο τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ γιὰ τὰ ἀνθρώπινα. Να

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

επαληθεύσετε την άποψη αυτή με στοιχεία του ποιήματος.

Μονάδες 20

- Β2.** Πώς παρουσιάζεται στο συγκεκριμένο ποίημα η ιδιοτυπία της καβαφικής γλώσσας;
Να την καταδείξετε με τέσσερα (4) παραδείγματα από το ποίημα.

Μονάδες 20

- Γ.** Να σχολιάσετε τους παρακάτω στίχους σε ένα κείμενο 80 -100 λέξεων:

*Τά φάρμακά σου φέρε Τέχνη τῆς Ποιήσεως,
πού κάμνουνε –για λίγο– νά μή νοιώθεται ἡ πληγή.*

Μονάδες 25

- Δ.** Να σχολιάσετε ως προς το περιεχόμενο το ποίημα «Πολύ σπανίως» του Κ. Π. Καβάφη συγκρίνοντάς το με τη «Μελαγχολία ...» του ίδιου ποιητή.

Μονάδες 20

Πολύ σπανίως

Εἶν' ἕνας γέροντας. Ἐξηντλημένος καί κυρτός,
σακατεμένος ἀπ' τὰ χρόνια, κι ἀπό καταχρήσεις,
σιγά βαδίζοντας διαβαίνει τό σοκάκι.

Κι ὅμως σάν μπεῖ στό σπίτι του νά κρύψει
τά χάλια καί τὰ γηρατειά του, μελετᾶ
τό μερτικό πού ἔχει ἀκόμη αὐτός στά νειάτα.

Ἐφηβοι τώρα τούς δικούς του στίχους λένε.
Στά μάτια των τὰ ζωηρά περνοῦν ἡ ὀπτασίες του
Τό ὑγιές, ἠδονικό μυαλό των,
ἡ εὔγραμμη¹, σφιχτοδεμένη σάρκα των,
μέ τήν δική του ἔκφανσι² τοῦ ὠραίου συγκινοῦνται.

(1913)

Κ. Π. Καβάφης, *Ἄπαντα Ποιητικά*, ὑψιλον/βιβλία, Ἀθήνα 1990.

¹ **εὔγραμμη:** καλογραμμένη, καλοσχηματισμένη

² **ἔκφανσι:** ἔκφραση

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΤΗ 14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Βιζυηνός

*Το ἀμάρτημα τῆς μητρός μου
(ἀπόσπασμα)*

[...] Ἡ ἀσθενής δέν ἐκοιμᾶτο, ἀλλά δέν ἦτο καί ὅλως διόλου ἔξυπνος¹. Τά βλέφαρά της ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δέ ὀφθαλμοί της, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμπιν διά μέσου τῶν πυκνῶν καί μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνεσήκωσε τό ἰσχνόν τοῦ κορασίου σῶμα μετά προσοχῆς καί ἐνῶ διά τῆς μιᾶς χειρός ὑπεστήριζε τά νῶτά του, διά τῆς ἄλλης προσέφερε τό σκεῦος εἰς τά μαραμένα του χεῖλη.

— Ἔλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιέ ἀπ' αὐτό τό νερό, νά γιάνης. — Ἡ ἀσθενής δέν ἠνοιξε τούς ὀφθαλμούς, ἀλλά φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τήν φωνήν καί ἐννόησε τάς λέξεις. Γλυκύ και συμπαθητικόν μειδίαμα διέστειλε τα χεῖλη της. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπό τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τό ὁποῖον ἔμελλε τῷ ὄντι² νά τήν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τό ἐκατάπιε καί ἠνοιξε τούς οφθαλμούς καί προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρός στεναγμός διέφυγε τά χεῖλη της, καί ἐπανέπεσε βαρεῖα ἐπί τῆς ὠλένης³ τῆς μητρός μου.

Τό καῦμένο μας τό Ἄννιῶ! ἐγλύτωσεν ἀπό τά βάσανά του!

Πολλοί εἶχον κατηγορήσει τήν μητέρα μου, ὅτι ἐνῶ αἱ ξέναι γυναῖκες ἐθρήνουν μεγαλοφώνως ἐπί τοῦ νεκροῦ τοῦ πατρός μου, ἐκείνη μόνη ἔχυνεν ἄφθονα, πλήν σιγηλά δάκρυα. Ἡ δυστυχής τό ἔκαμνεν ἐκ φόβου μήπως παρεξηγηθῇ, μήπως παραβῇ τά ὅρια τῆς εἰς τάς νέας ἀνηκούσης σεμνότητος. Διότι, καθῶς εἶπον, ἡ μήτηρ μας ἐχήρευσε πολύ νέα.

¹ ἔξυπνος· ξυπνητός, αφυπνισμένος.

² τῷ ὄντι· πράγματι.

³ ὠλένη· το μέρος του χεριού από τον αγκώνα μέχρι το καρπό.

Όταν απέθανεν ἡ ἀδελφή μας, δέν ἦτο πολύ γεροντοτέρα. Ἄλλ' οὔτε ἐσκέφθη κἄν τώρα τί θά εἶπῃ ὁ κόσμος διά τούς σπαραξικαρδίους της θρήνους.

Ὅλη ἡ γειτονεία ἐσηκώθη καί ἤλθε πρὸς παρηγορίαν της. Ἀλλά τό πένθος αὐτῆς ἦτο φοβερόν, ἦτον ἀπαρηγόρητον.

— Θά χάση τόν νοῦν της — ἐψιθύριζον οἱ βλέποντες αὐτήν κεκλιμένην καί θρηνοῦσαν μεταξύ τῶν τάφων τῆς ἀδελφῆς καί τοῦ πατρὸς μας.

— Θά τά ἀφήσῃ μέσ' στούς πέντε δρόμους — ἔλεγον οἱ συναντῶντες ἡμᾶς καθ' ὁδόν, ἐγκαταλελειμμένα καί ἀπεριποίητα.

Καί ἐχρειάσθη καιρός, ἐχρειάσθησαν αἱ νουθεσίαι καί ἐπιπλήξεις τῆς ἐκκλησίας, ὅπως συνέλθῃ εἰς ἑαυτήν καί ἐνθυμηθῇ τά ἐπιζῶντα τέκνα της, καί ἀναλάβῃ τά οἰκιακά της καθήκοντα.

Ἀλλά τότε παρετήρησε ποῦ μᾶς εἶχε καταντήσῃ ἡ μακρὰ τῆς ἀδελφῆς μας ἀσθένεια.

Ἡ χρηματική μας περιουσία κατηναλώθη εἰς ἰατρούς καί ἰατρικά. Πολλά «χράμια» καί «κηλίμια»,⁴ ἔργα τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν, τά εἶχε πωλήσῃ δι' ἀσήμαντα ποσά, ἢ τά εἶχε δώσει ὡς ἀμοιβήν εἰς τούς γόητας⁵ καί τάς μαγίσσας. Ἄλλα μᾶς τά ἔκλεψαν αὐτοί καί οἱ ὅμοιοί των, ἐπωφελοῦμενοι ἐκ τῆς ἀνεπιβλεψίας, ἥτις ἐπεκράτησεν ἐν τῷ οἴκῳ μας. Πρὸς ἐπίμετρον⁶ ἐξηντλήθησαν καί αἱ προμήθειαι τῶν ζωοτροφιῶν⁷ μας καί ἡμεῖς δέν εἶχομεν πλέον πόθεν νά ζήσωμεν.

Ἐν τούτοις αὐτό, ἀντί νά πτοήσῃ τήν μητέρα μας, τῇ ἀπέδωκεν ἀπεναντίας διπλὴν τήν δραστηριότητα, ἣν εἶχε πρὶν ἀσθενήσῃ τό Ἄννιῳ.

Ἐμετρίασεν, ἢ κυρίως εἶπεῖν, συνεκάλυψε το πένθος της ὑπερενίκησε τήν ἀτολμίαν τῆς ἡλικίας καί τοῦ φύλου της, καί, λαβοῦσα τήν δίκηλλαν⁸ ἀνά χειρας, ἤρχισε νά «ξενοδοουλεύῃ», ὡς ἐάν δέν εἶχε γνωρίσει ποτέ τόν ἀνετον καί ἀνεξάρτητον βίον.

Ἐπί πολὺν χρόνον μᾶς διέτρεφε διά τοῦ ἰδρωτός τοῦ προσώπου της. Τά ἡμερομίσθια ἦσαν μικρά καί αἱ ἀνάγκαι μας μεγάλαι, ἀλλ' ὅμως εἰς κανένα ἐξ ἡμῶν δέν ἐπέτρεψε νά τήν ἀνακουφίσῃ συνεργαζόμενος.

Σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν ἐγίνοντο καί ἐπεθεωροῦντο καθ' ἐσπέραν παρὰ τήν ἐστίαν. Ὁ μεγαλύτερός μου ἀδελφός ὤφειλε νά μάθῃ τήν τέχνην τοῦ πατρὸς μας, διά νά λάβῃ ἐν τῇ οἰκογενεῖα τόν τόπον

⁴ κηλίμι· εἶδος λεπτοῦ μάλλινου εγχώριου τάπητα ἢ στρωσιδίου.

⁵ γόης· μάγος, αγύρτης, τσαρλατάνος.

⁶ πρὸς ἐπίμετρον· επιπλέον.

⁷ ζωοτροφία (η)· τα προς το ζην χρήσιμα, τα τρόφιμα.

⁸ δίκηλλα· αξίνα.

ἐκείνου. Ἐγὼ ἔμελλον ἢ μᾶλλον ἤθελον νά ξενιτευθῶ, καί οὔτω καθεξῆς. Ἄλλὰ πρό τούτου ἔπρεπε νά μάθωμεν ὅλοι τά γράμματά μας, ἔπρεπε νά ξεσχολήσωμεν.⁹ Διότι, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μας, ἄνθρωπος ἀγράμματος, ξύλον ἀπελέκητον.

Αἱ οἰκονομικαί μας δυσχέρειαι ἐκορυφώθησαν, ὅταν ἐπῆλθεν ἀνομβρία¹⁰ εἰς τήν χώραν καί ἀνέβησαν αἱ τιμαί τῶν τροφίμων. Ἄλλ' ἡ μήτηρ, ἀντί ν' ἀπελπισθῆ περί τῆς διατροφῆς ἡμῶν αὐτῶν, ἐπηύξησε τόν ἀριθμόν μας δι' ἑνός ξένου κορασίου, τό ὅποιον μετά μακράς προσπαθείας κατώρθωσε νά υἱοθετήσῃ. [...]

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Γνώρισμα τῆς διηγηματογραφίας τοῦ Γ. Βιζυηνοῦ εἶναι ἡ ενσωμάτωση λαογραφικῶν στοιχείων στο ἀφηγηματικό του υλικό. Να αναφέρετε τρία λαογραφικά στοιχεία τοῦ κειμένου δίνοντας ἕνα παράδειγμα γιά το καθένα ἀπό αὐτά.

Μονάδες 15

B1. Ο Κώστας Μπαλάσκας αναφερόμενος στο ἔργο τοῦ Γ. Βιζυηνοῦ παρατηρεῖ: «Ἡ καθαρεύουσα τοῦ Βιζυηνοῦ ἀνοίγει το δρόμο στη δημοτική, ὄχι μόνον γιάτί οἱ ἥρωες μιλούν στη δημοτική, ἀλλά κυρίως γιάτί ο ἴδιος ο συγγραφέας διακατέχεται ἀπό το λαϊκό αἶσθημα». Επαληθεύεται αὐτή ἡ ἀποψη στο ἀπόσπασμα που σας δόθηκε; Να τεκμηριώσετε τήν ἀπάντησή σας.

Μονάδες 20

B2. Να εντοπίσετε μία ἀπό τις ἀναδρομές τοῦ χρόνου στο κείμενο τοῦ Γ. Βιζυηνοῦ που σας δόθηκε καί νά σχολιάσετε τή λειτουργία τῆς.

Μονάδες 20

⁹ ξεσχολίζω ἢ ξεσκολίζω· παύω νά φοιτῶ στο σχολεῖο.

¹⁰ ἀνομβρία· ἐλλειψη βροχῆς, ξηρασία.

- Γ. «Σχέδια περί τοῦ μέλλοντος ἡμῶν ἐγίνοντο καὶ ἐπεθεωροῦντο καθ' ἑσπέραν παρά τήν ἐστίαν. Ὁ μεγαλύτερός μου ἀδελφός ὄφειλε νά μάθῃ τήν τέχνην τοῦ πατρός μας, διά νά λάβῃ ἐν τῇ οἰκογενεῖα τόν τόπον ἐκείνου. Ἐγώ ἔμελλον ἢ μᾶλλον ἤθελον νά ξενιτευθῶ, καί οὕτω καθεξῆς. Ἀλλά πρό τούτου ἔπρεπε νά μάθωμεν ὅλοι τά γράμματά μας, ἔπρεπε νά ξεσχολήσωμεν. Διότι, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μας, ἄνθρωπος ἀγράμματος, ξύλον ἀπελέκητον.»

Να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο σε ένα κείμενο 100 -120 λέξεων.

Μονάδες 25

- Δ. Στα αποσπάσματα των κειμένων του Γ. Βιζυηνού και του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου που σας δίνονται, να εντοπίσετε και να σχολιάσετε πέντε (5) ομοιότητες ως προς το περιεχόμενο.

Μονάδες 20

Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, Αστροφεγγιά

[...] Ένα χρόνο αργότερα ο θάνατος μπήκε στο σπίτι. Αυτό μήτε που τότε συλλογιστεί. Το τρίτο παιδί, το γελούμενο αγοράκι, έπεσε στο κρεβάτι με τύφο. Ο πατέρας δεν έβαλε κακό με το νου του. Εκείνος δεν έβαζε ποτέ το κακό.

—Αρρώστια είναι και θα περάσει, έλεγε. Δεν έχουμε κάμει συμβόλαιο με το Θεό, να είμαστε πάντα γεροί.

Μα η μητέρα φιδοφαγώθηκε. Νύχτα μέρα καθόταν στο κρεβάτι του άρρωστου παιδιού, με το ζόρι έτρωγε μια μπουκιά, με το ζόρι κοιμόταν μια δυο ώρες. Κ' ήταν φθινόπωρο και τότε, σ' έν' άλλο σπίτι, σε μια στενόχωρη κάμαρη. Το παιδί φλεγόταν από τον πυρετό, σπάρραζε και παραμιλούσε. Το άσπρο του προσωπάκι ήταν σκαμένο, τα ματάκια του απόχτησαν ολόμαυρα στεφάνια γύρω τους. Ο γιατρός ερχόταν κάθε μέρα, έπαιρνε το τάληρό του κ' έφευγε. Κι όλο «αύριο θα ιδούμε» κι «αύριο θα ιδούμε» ψιθύριζε, ίσαμε που ήρθε η ώρα χωρίς αύριο.

Ο Άγγελος στεκόταν συλλογισμένος μπροστά στο νεκρό αδερφό και πότε κοιτούσε τα κίτρινα κεριά που γέμιζαν μαύρο καπνό το δωμάτιο, πότε στύλωνε τη ματιά του στα σταυρωμένα χεράκια, στο κέρινο προσωπάκι του νεκρού αδερφού κ' ήταν πάλι χαμένος και δε μπορούσε να καταλάβει τίποτε. Η μητέρα δερνόταν, έσκιζε τα μάγουλά της με τα νύχια της, θρηνούσε απαρηγόρητα. Ο πατέρας, ανάμεσα σε δυο τρεις άλλους άντρες, έκλαιγε σα να ήταν

συναχωμένος. Μια γειτόνισσα σχολίαζε το περιστατικό, πίσω από τη ράχη του Άγγελου:

— Ακούς εκεί να χάσουν το παιδί μέσ' απ' τα χέρια τους, χωρίς λόγο! Σα να μην είναι ο κόσμος γεμάτος κλινικές, μόνε τ' αφήσανε σ' αυτόν τον ξυλοσκίστη και τους το πέθανε!

— Τι να σου κάνουν, αποκρινότανε κάποια άλλη, φτωχοί άνθρωποι κι άπραγοι! Τι να σου κάνουν! Δεν το ξέρεις πως η φτώχεια κουτιαίνει τον άνθρωπο;

— Με συχωρείς, κυρία μου, ξανάλεγε η πρώτη, πολύ να με συχωρείς! μήπως κ' εμείς δεν είμαστε μεροκαματιάρηδες; Μα σαν αρρώστησε η Αννίκα μου, σκίσαμε τα βουνά να τη σώσουμε! Σπαράζεται η καρδιά μου ν' ακούω αυτή τη δυστυχημένη τη μάνα να δέρονεται. Τον ξέρω εγώ τον πόνο της μάνας. [...]

I. M. Παναγιωτόπουλος, *Αστροφεγγιά* (επιμ. Θ. Πυλαρινός), Εκδόσεις της σχολής I. M. Παναγιωτόπουλου [Αθήνα 2002], σσ. 32-33.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 16 ΜΑΪΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός

Ὁ Κρητικός

1 [18.]

.....
.....

Ἐκοίτα, κι ἦτανε μακριά ἀκόμη τ' ἀκρογιαλί·
«Ἄστροπελέκι μου καλό, γιά ξαναφέξε πάλι!»

Τρία ἀστροπελέκια ἐπέσανε, ἓνα ξοπίσω στ' ἄλλο
Πολύ κοντά στήν κορασιά μέ βρόντημα μεγάλο·

5 Τά πέλαγα στήν ἀστραπή κι ὁ οὐρανός ἀντήχαν,¹
Οἱ ἀκρογιαλιές καί τά βουνά μ' ὅσες φωνές κι ἄν εἶχαν.

2 [19.]

Πιστέψετε π' ὄ,τι θά πῶ εἶν' ἀκριβή ἀλήθεια,
Μά τές πολλές λαβωματιές πού μῶφαγαν τά στήθια,
Μά τούς συντροφούς πῶπεσαν στήν Κρήτη πολεμώντας,
Μά τήν ψυχή πού μ' ἔκαψε τόν κόσμο ἀπαρατώντας.

5 (Λάλησε, Σάλπιγγα! κι ἐγώ τό σάβανο τινάζω,
Καί σχίζω δρόμο καί τς ἀχνούς ἀναστημένους² κράζω:
«Μήν εἶδετε τήν ὁμορφιά πού τήν Κοιλάδα ἀγιάζει;
Πέστε, νά ἰδεῖτε τό καλό ἐσεῖς κι ὄ,τι σᾶς μοιάζει.

Καπνός δέ μένει ἀπό τή γῆ· νιός οὐρανός ἐγίνη·

10 Σάν πρῶτα ἐγώ τήν ἀγαπῶ καί θά κριθῶ μ' αὐτήνη.
– Ψηλά τήν εἶδαμε πρῶι· τῆς τρέμαν τά λουλούδια
Στή θύρα τῆς Παράδεισος πού ἐβγῆκε μέ τραγούδια·
Ἔψαλλε τήν Ἀνάσταση χαροποιά ἢ φωνή της,

¹ ἀντήχαν = ἀντηχούσαν.

² ἀχνός = ἀμυδρή φιογούρα, ἔτοιμη νά σβήσει.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Κι ἔδειχνεν ἀνυπομονιά γιά νά ἔμπει στό κορμί της·
Ὁ οὐρανός ὀλόκληρος ἀγρίκαε σαστισμένος,
Τό κάψιμο ἀργοπόρουνε ὁ κόσμος ὁ ἀναμμένος·
Καί τώρα ὀμπρός³ τήν εἶδαμε· ὀγλήγορα σαλεύει·
Ὅμως κοιτάζει ἐδῶ κι ἐκεῖ καί κάποιονε γυρεύει»).

3 [20.]

Ἀκόμη ἐβάστουνε ἡ βροντή.....

Κι ἡ θάλασσα, πού σκίρτησε σάν τό χοχλό πού βράζει,⁴

Ἦσύχασε καί ἔγινε ὄλο ἡσυχία καί πάστρα,⁵

Σάν περιβόλι εὐώδησε κι ἐδέχτηκε ὄλα τ'ἄστρα·

5 Κάτι κρυφό μυστήριο ἐστένεψε⁶ τή φύση

Κάθε ὀμορφιά νά στολιστεῖ καί τό θυμό ν' ἀφήσει.

Δέν εἶν' πνοή στόν οὐρανό, στή θάλασσα, φυσώντας

Οὔτε ὅσο κάνει στόν ἀνθό ἡ μέλισσα περνώντας,

Ὅμως κοντά στήν κορασιά, πού μ' ἔσφιξε κι ἐχάρη,

10 Ἐσειότουν τ' ὀλοστρόγγυλο καί λαγαρό φεγγάρι·

Καί ξετυλίξει ὀγλήγορα κάτι πού ἐκεῖθε βγαίνει,

Κι ὀμπρός μου ἰδού πού βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη.

Ἔτρεμε τό δροσάτο φῶς στή θεϊκιά θωριά της,

Στά μάτια της τά ὀλόμαυρα καί στά χρυσά μαλλιά της.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Να αναφέρετε ονομαστικά τρία από τα κύρια θέματα της Επτανησιακής Σχολής και για το καθένα να γράψετε ένα παράδειγμα από το ποιητικό κείμενο του Διονυσίου Σολωμού που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

B1. Σύμφωνα με την Ελένη Τσαντσάνογλου, ένα από τα γνωρίσματα του σολωμικού έργου είναι ότι ο ποιητής συνθέτει τη φυσική και τη μεταφυσική πραγματικότητα.

³ τώρα ὀμπρός = μόλις, πριν από λίγο.

⁴ σκίρτησε = «σκιρτούσε»: αναταρασσόταν, χοχλός =κοχλασμός, βράσιμο.

⁵ πάστρα =καθαρότητα, διαύγεια.

⁶ ἐστένεψε = επιβλήθηκε (στην φύση), την ανάγκασε.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

- α) Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε δύο εικόνες του κειμένου που να επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη. (μονάδες 10)
- β) Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο ποιητής επιλέγει να αναγάγει στο απόσπασμα 2 [19.] τη λυρική του αφήγηση σε επίπεδο μεταφυσικό; (μονάδες 10)
- Μονάδες 20**

B2. Στο απόσπασμα 3 [20.] ο Σολωμός αναπτύσσει το μοτίβο της σιγής του κόσμου πριν από τη θεία επιφάνεια. Να βρείτε δύο εκφραστικά μέσα με τα οποία αποδίδεται το μοτίβο αυτό στο συγκεκριμένο απόσπασμα (μονάδες 10) και να τα αναλύσετε (μονάδες 10).

Μονάδες 20

Γ1. Να σχολιάσετε τους παρακάτω στίχους:

α) «**Άστροπελέκι μου καλό, γιά ξαναφέξε πάλι!**»

Τρία άστροπελέκια έπέσανε, ένα ξοπίσω στ' άλλο

Πολύ κοντά στήν κορασιά μέ βρόντημα μεγάλο·

(σε μία παράγραφο 80 - 100 λέξεων) (μονάδες 15)

β) **Έψαλλε τήν Άνάσταση χαροποιά ή φωνή της,**

Κι έδειχνεν άνυπομονιά γιά νά 'μπει στό κορμί

της· (σε μία παράγραφο 60 - 80 λέξεων)

(μονάδες 10)

Μονάδες 25

Δ1. Στο παρακάτω απόσπασμα από το ποίημα του Γεράσιμου Μαρκορά «Ο Όρκος» ο Μάνθος (ήρωας της Κρητικής επανάστασης των ετών 1866-1869, που έχει σκοτωθεί στο ολοκαύτωμα του Αρκαδίου) απευθύνεται στην ετοιμοθάνατη αγαπημένη του. Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το απόσπασμα αυτό του Μαρκορά με το κείμενο του «Κρητικού» που σας δόθηκε.

Μονάδες 20

Άκου, Εὐδοκιά!¹ – Σὰν ἔπαψαν στὸ οὐράνιο περιγιάλι
Τοῦ φτάσιμού μας ἢ χαραίς² – ὦιμέ! – τὰ μύρια κάλλη,

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Ποῦ³ μ' ἕνα βλέμμα ἐξάνοιξα⁴ τριγύρου σκορπισμένα,
Χλωμά καὶ κρύα μοῦ φάνηκαν, θυμούμενος ἐσένα.
Ἐπῆρα δρόμο μακρυνό. Σὰν πότε θὰ σὲ φέρῃ
Στὴν ἀγκαλιά μου ὁ Θάνατος ρωτοῦσα κάθε ἀστέρι,
Καὶ ὀμπρὸς ἀπέρνα⁵ κ' ἔκανα σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση
Τὸ ἀγαπητό σου τ' ὄνομα γλυκὰ νὰ ἠχολογήσῃ.
Σὲ πλάγι οὐράνιο, ποῦ ψυχὴ δὲν ἦτανε κἀμμία,
Θλιμμένος χάμου ἐκάθισα. Στὴ μοναξιά τὴ θεία
Τὰ πρῶτα τῆς ἀγάπης μας εὐτυχισμένα χρόνια
Μοῦ φτερουγιάζανε ὀμπροστά, σὰν τόσα χελιδόνια.
Στὰ μέρη, ποῦ⁶χαν μᾶς ἰδῆ⁶ τόσαις φοραῖς ἀντάμα,
Ὁ νοῦς μου ξαναγύριζε – κ' ἰδὲς θαυμάσιο πρᾶμα! –
Ὅ,τι θεωροῦσε ὁ λογισμὸς ἔπαιρνε σῶμα ὀμπρὸς μου,
Ὅποῦ⁷ δὲν εἶναι πρόσκαιρο, σὰν τ' ἄλλα ἐδῶ τοῦ κόσμου.

.....
ὦ! πᾶμε, ἀγάπη μου γλυκειά! πᾶμε, ὁ καιρὸς μᾶς βιάζει!
Δὲν εἶναι χόρτο ἢ λούλουδο ποῦ ἐκεῖ νὰ μὴ σὲ κράζῃ·
Ἐκεῖ ἀπὸ χρόνια ἢ μάννα σου καὶ ὁ δοξαστὸς σου κύρης
Τὴ θεία φτεροῦγα τῆς ψυχῆς ἀκαρτεροῦν νὰ γύρης.
Πᾶμε! – ὁ καλὸς Ἡγούμενος⁸, οἱ Κρητικοὶ μας ὄλοι
Θὰ ἰδῆς ποῦ θᾶρχωνται συχνὰ στ' ὠραῖο σου περιβόλι,
Καὶ θ' ἀγροικῆσῃς ἀπ' αὐτούς, ποῦ γύρω μαζωμένοι
Στὴ χλωρασιά⁹ θὰ κάθωνται, τί μάχαις ἔχουν γένη,
Καὶ πόσα ἐβάψαν αἵματα κάθε βουνὸ τῆς Κρήτης,
Πρὶν σκύψῃ πάλε στὸ ζυγὸ τὴν ἔρμη κεφαλὴ τῆς.

Π.Δ. Μαστροδημήτρης, *Ο Ὀρκος του Μαρκορά*, Εκδόσεις Κανάκη, σσ.
140-141.

1. Εὐδοκία: το ὄνομα τῆς ἀγαπημένης του Μάνθου
2. ἡ χαραῖς: οἱ χαρές
3. ποῦ: που
4. ἐξάνοιξα: εἶδα, διέκρινα
5. ἀπέρνα: περνούσα
6. ποῦ⁶χαν μᾶς ἰδῆ: που μας εἶχαν δεῖ
7. Ὅποῦ: που
8. Ἡγούμενος: ὁ ηγούμενος του Αρκαδίου
9. χλωρασιά: βλάστηση, πρασινάδα

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2011

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργης Παυλόπουλος

Τά Άντικλείδια

Ἡ Ποίηση εἶναι μιά πόρτα ἀνοιχτή.
Πολλοί κοιτάζουν μέσα χωρίς νά βλέπουν
τίποτα καί προσπερνοῦνε. Ὅμως μερικοί
κάτι βλέπουν, τό μάτι τους ἀρπάζει κάτι
καί μαγεμένοι πηγαίνουνε νά μποῦν.
Ἡ πόρτα τότε κλείνει. Χτυπᾶνε μά κανεῖς
δέν τούς ἀνοίγει. Ψάχνουνε γιά τό κλειδί.
Κανεῖς δέν ξέρεי ποιός τό ἔχει. Ἀκόμη
καί τή ζωή τους κάποτε χαλᾶνε μάταια
γυρεύοντας τό μυστικό νά τήν ἀνοίξουν.
Φτιάχνουν ἀντικλείδια. Προσπαθοῦν.
Ἡ πόρτα δέν ἀνοίγει πιά. Δέν ἄνοιξε ποτέ
γιά ὅσους μπόρεσαν νά ἰδοῦν στό βάθος.
Ἴσως τά ποιήματα πού γράφτηκαν
ἀπό τότε πού ὑπάρχει ὁ κόσμος
εἶναι μιά ἀτέλειωτη ἀρμαθιά ἀντικλείδια
γιά ν' ἀνοίξουμε τήν πόρτα τῆς Ποίησης.
Μά ἡ Ποίηση εἶναι μιά πόρτα ἀνοιχτή.

(*Τά Άντικλείδια*, 1988)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A1.** Κύρια γνωρίσματα της ποίησης του Γιώργη Παυλόπουλου είναι η χρήση καθημερινού λεξιλογίου,

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ο παρατακτικός λόγος και η συμβολιστική γραφή. Για καθένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά να γράψετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το ποίημα που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

- B1.** Σύμφωνα με την Τασούλα Καραγεωργίου: «Το ποίημα του Παυλόπουλου τελειώνει όπως άρχισε. Η Ποίηση είναι μια πόρτα ανοικτή· η πρόσκληση ανανεώνεται· η περιπέτεια δεν έχει τέλος». Σε ποιο σχήμα λόγου αναφέρεται η Τ. Καραγεωργίου; (μονάδες 5)
Να σχολιάσετε τη συγκεκριμένη επιλογή του σχήματος αυτού από τον ποιητή. (μονάδες 15)

Μονάδες 20

- B2.α)** Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο ποιητής χρησιμοποιεί στα «**Άντικλείδια**» το α΄ και γ΄ πληθυντικό πρόσωπο για την εξιστόρηση και ερμηνεία του ποιητικού του μύθου; (μονάδες 10)
- β)** Να περιγράψετε δύο εικόνες με τις οποίες ο ποιητής δημιουργεί μια ατμόσφαιρα μυστηριακή. (μονάδες 10)

Μονάδες 20

Γ1. Να σχολιάσετε τους παρακάτω στίχους:

**α) Πολλοί κοιτάζουν μέσα χωρίς νά βλέπουν
τίποτα και προσπερνοῦνε.**

(σε μία παράγραφο περίπου 60-80 λέξεων)
(μονάδες 10)

**β) Ἀκόμη
καί τή ζωή τους κάποτε χαλᾶνε μάταια
γυρεύοντας τό μυστικό νά τήν ἀνοίξουν.
Φτιάχνουν ἀντικλείδια.**

(σε μία παράγραφο περίπου 80-100 λέξεων)
(μονάδες 15)

Μονάδες 25

- Δ1.** Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το ποίημα του Γ. Παυλόπουλου «**Τά Άντικλείδια**» με το ποίημα του Γ. Στογιαννίδη «**Ἡ ποίηση**».

Μονάδες 20

Ἡ ποίηση

Ἡ ποίηση εἶναι σκληρὴ
δὲν τὴν κερδίζεις μὲ ψέματα,
δὲν τὴν ἀλλάζεις ξεκοιλιάζοντας τράπουλες
ἢ θυμιατίζοντας τὸν ἔξω ἀποδῶ.

Φωτιὰ
ποὺ βαστάει ἀπ' τὴν κόλαση
καὶ ποὺ μελτέμια Αὐγουστιάτικα
λουτρὰ ἰαματικὰ
ποὺ οἱ δυστυχισμένοι ὄνειρεύονται.

Ἡ ποίηση σοῦ ἀφαιρεῖ τὴν πραγματικότητα
ἀφήνοντάς σε στὶς προσβάσεις τοῦ ὕπνου
νὰ μηρυκάζεις λέξεις.
Κάποτε ἄγγελος Κυρίου ἔρχεται
νὰ σοῦ ἀλλάξει τὸ μουσκεμένο προσκέφαλο.

Ἡ ποίηση εἶναι ἡ πιὸ σκληρὴ μοναξιά.

(Από τη συλλογή του Γιώργου Στογιαννίδη, *Στὶς προσβάσεις τοῦ ὕπνου*, 1976)

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.00.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΤΡΙΤΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μαρία Πολυδούρη (1902 - 1930)

Μόνο γιατί μ' αγάπησες *

Δέν τραγουδῶ, παρὰ γιατί μ' αγάπησες
στά περασμένα χρόνια.
Καί σέ ἥλιο, σέ καλοκαιριοῦ προμάντεμα
καί σέ βροχή, σέ χιόνια,
δέν τραγουδῶ παρὰ γιατί μ' αγάπησες.

Μόνο γιατί μέ κράτησες στά χέρια σου
μιὰ νύχτα καί μέ φίλησες στό στόμα,
μόνο γι' αὐτό εἶμαι ὠραία σάν κρίνο ὀλάνοιχτο
κι ἔχω ἓνα ρίγος στήν ψυχή μου ἀκόμα,
μόνο γιατί μέ κράτησες στά χέρια σου.

Μόνο γιατί τά μάτια σου μέ κύτταξαν
μέ τήν ψυχή στό βλέμμα,
περήφανα στολίστηκα τό ὑπέρτατο
τῆς ὑπαρξίης μου στέμμα,
μόνο γιατί τά μάτια σου μέ κύτταξαν.

Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα
γι' αὐτό ἡ ζωή μου ἐδόθη
στήν ἄχαρη ζωή τήν ἀνεκπλήρωτη
μένα ἡ ζωή πληρώθη.
Μόνο γιατί μ' αγάπησες γεννήθηκα.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Μονάχα γιατί τόσο ώραϊα μ' αγάπησες
έζησα, νά πληθαίνω
τά όνειράτά σου, ώραϊε, πού βασίλεψες
κι έτσι γλυκά πεθαίνω
μονάχα γιατί τόσο ώραϊα μ' αγάπησες.

(Οί τρίλιες πού σβήνουν, 1928)

* Το κείμενο παρατίθεται εδώ, όπως ανθολογείται από τον ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη
(Η Χαμηλή φωνή, Νεφέλη, 1990)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Η ποίηση της Μαρίας Πολυδούρη, στα πλαίσια του νεορομαντισμού-νεοσυμβολισμού, χαρακτηρίζεται από γνωρίσματα, όπως η μελαγχολία, η ένταση των συναισθημάτων και η εξομολογητική διάθεση. Για το καθένα από αυτά τα γνωρίσματα να γράψετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το ποίημα που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

B1. Ο Κώστας Στεργιόπουλος υποστηρίζει ότι η Πολυδούρη κινείται ολόκληρη στην περιοχή του συναισθήματος και των συναισθηματικών καταστάσεων, συνήθως γύρω απ' τα δύο βασικά μοτίβα του έρωτα και του θανάτου.

α. Να εντοπίσετε τα δύο αυτά μοτίβα στο συγκεκριμένο ποίημα.
(μονάδες 10)

β. Να σχολιάσετε τους στίχους στους οποίους τα δύο μοτίβα συνυπάρχουν. (μονάδες 10)

Μονάδες 20

B2. α. Ο πρώτος στίχος κάθε στροφής επαναλαμβάνεται στο τέλος της. Ποιος είναι ο ρόλος αυτής της επανάληψης; (μονάδες 10)

β. Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε μία μεταφορά και μία παρομοίωση του ποιήματος. (μονάδες 10)

Μονάδες 20

Γ. Να αναλύσετε το περιεχόμενο της τέταρτης στροφής του ποιήματος σε 100 περίπου λέξεις.

Μονάδες 25

- Δ. Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το ποίημα της Μαρίας Πολυδούρη «**Μόνο γιατί μ' αγάπησες**» με το ποίημα του Κώστα Ουράνη «**ΕΡΩΤΙΚΟ**».

Μονάδες 20

ΕΡΩΤΙΚΟ

Δέν μπορῶ νὰ ξέρω, δέν μπορῶ νὰ πῶ
ἂν θὰ σ' ἀγαπῶ
ἴσαμε νὰ φτάσω στὴ στερνὴ μου ὥρα
ὅπως, κι ὅσο, τώρα·

οὔτ' ὁ ἔρωτάς μου ποὺ σὰ ρόδο ἀνθεῖ,
ἂν θὰ μαραθεῖ
πάλι σὰν τὸ ρόδο ποὺ τὸ καίει τὸ θέρο,
δέν μπορῶ νὰ ξέρω.

Ὅ,τι ξέρω εἶναι πῶς, ἀπ' τὴν ἡμέρα
πού 'γινες δική μου
ἄνοιξαν κλεισμένες πύλες – καὶ τὸ θαῦμα
μπῆκε στὴ ζωὴ μου ·

ὅλα ἀλλάξαν ὄψη ἀπ' τὸ φῶς ποὺ ἐντός μου
σκόρπισε ἡ χαρὰ,
σὰν στὰ βαλτοτόπια ποὺ τὰ πλημμυρίζουν
ζωντανὰ νερά.

Ἔχω πιά ξεχάσει ὅσα νοσταλγοῦσα
κι ὅ,τι εἶχα ποθήσει:
Τώρα μὲ φτερώνει μιὰ καινούργια νιότη
ποὺ δέν εἶχα ζήσει.

Τὴ ζωὴ τὴ βλέπω σάμπως μέσ' ἀπὸ 'να
μαγικὸ γυαλὶ
κι ἀπ' ὅ,τι ζητοῦσα μοῦ 'δωσ' ἡ ἀγάπη
τόσο πιὸ πολὺ,

ποὺ νὰ λέω ἂν ὅπως ἦρθε μιὰν ἡμέρα
φύγει πάλι πίσω
κι ἀπομείνω μόνος, κι ὅπως ἦμουν πρῶτα,
- κάλλιο νὰ μὴ ζήσω!

(Ανθολογία Περάνθη, τομ. 4, Ποίηση του Μεσοπολέμου, εκδόσεις I. Χιωτέλλη).

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ